

AKGÜNLER GAZETESİ VE GAZETEDE ADANA HALKEVİ

Erdem ÇANAK*

ÖZET

1932-1951 yılları arasında faaliyet göstermiş olan halkevleri, cumhuriyet değerlerini benimsemiş bireylerin yetişmesi için gayret göstermiş ve yakın dönem Türkiye tarihine damgasını vurmuş önemli bir sosyo-kültürel kurumdur. İlk olarak 19 Şubat 1932 tarihinde Afyon, Ankara, Aydın, Bolu, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Konya, Malatya ve Samsun gibi önemli merkezlerde açılmıştır. Kapatıldıkları 1951 yılına kadar sayıları 478'e ulaşan bu kültür kurumlarından birisi de 24 Şubat 1933 tarihinde açılmış olan Adana Halkevi'dir.

Anadolu'nun dört bir köşesinde açılan bu kurumlar, farklı konularda faaliyet gösteren dokuz şubeden meydana gelmişlerdir. 1932 tarihli CHF Halkevleri Talimatnamesine göre bu şubeler; *"Dil, Edebiyat, Tarih"*, *"Güzel Sanatlar"*, *"Temsil"*, *"Spor"*, *"İçtimai Yardım"*, *"Halk Dersaneleri ve Kurslar"*, *"Kütüphane ve Neşriyat"*, *"Köycüler"* ile *"Müze ve Sergi"* şubesidir. Bunlardan *"Kütüphane ve Neşriyat Şubesi"*, halkevlerinin kütüphane ve neşriyat hizmetini yerine getirmek amacıyla tesis edilmiştir. Adana Halkevi'nin ilgili şubesi de, çeşitli kitapların yanı sıra *"Akgünler"*, *"Görüşler"* ve *"Çukurova"* isiminde üç süreli yayın çıkarmıştır. Bunlardan *"Görüşler"* ve *"Çukurova"* dergi, *"Akgünler"* ise gazete formatında yayımlanmıştır. Bu çalışmada, halkevlerinin gazete yayıncılığına dair istisnai bir örnek olan *"Akgünler"* gazetesi ele alınacaktır. Bu esnada pek çok araştırmada dergi olarak zikredilen yayının türüne dair yanlışlık da düzeltilmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Adana, Atatürk, Basın, Halkevi, Akgünler.

---

* Dr., Celal Bayar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Bursa/Türkiye,
erdem_canak@hotmail.com

AKGÜNLER MAGAZINE AND PEOPLE'S HOUSES OF ADANA

ABSTRACT

The People's Houses, which had been operating between the years 1932-1951, have fought for growing of individuals adopted Republican values and are an important socio-cultural institution marked the recent history of Turkey. Some of these houses had been opened firstly on February 19, 1932 in important centers such as Samsun, Afyon, Ankara, Aydın, Bolu, Bursa, Canakkale, Denizli, Diyarbakir, Eskisehir, Istanbul, Izmir, Konya and Malatya. One of these cultural institutions whose number were reached to 478 until the year 1951 in which they had closed, is Adana People's House which is opened in February 24, 1933.

These institutions, opened at all around the Anatolia, consist of nine branches operating in different areas of Anatolia. According to regulations of 1932, the CHF Peoples Houses branches are "*Language, History, Literature Branch*", "*Honour Branch*", "*Performing Branch*", "*Sports Branch*", "*Social Welfare Branch*", "*People's Courses and courses Branch*", "*Book Palace and Publication Branch*", "*Villagism Branch*" and "*Museum and Exhibition Branch*". The branch "*Library and Publications*", have been established for the purpose of library service and publications. That related branch in Adana Poeple's House was published various books and also periodicals named "*Akgünler*", "*Görüşler*" and "*Çukurova*". "*Çukurova*" and "*Görüşler*" have been published in magazine format and "*Akgünler*" has been published in the newspaper format. In this study it is examined that "*Akgünler*" newspaper is an exceptional example of newspapers publishing of People's House. Moreover, the mistake about the type of publishing cited as magazine in many investigations will be corrected.

Key Words: Adana, Atatürk, Press, People's Houses, Akgünler.

Giriş

Halkevleri, cumhuriyet rejimini ve devrimlerini halka benimsetmek amacıyla kapatılan Türk Ocaklarının yerine açılmış ve 1932-1951 yılları arasında faaliyette bulunmuştur. İlk olarak 19 Şubat 1932 tarihinde Afyon, Ankara, Aydın, Bolu, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Konya, Malatya ve Samsun gibi merkezlerde açılmış¹, zaman içerisinde sayıları hızla artarak kapatıldıkları 1951 yılına kadar 478'e ulaşmıştır.²

Anadolu'nun dört bir köşesinde açılan bu kurumlar, cumhuriyet değerlerini benimsemiş bireylerin yetişmesi için gayret göstermiştir. Bu nedenle vatandaşların cumhuriyet rejimini ve onun getirdiği değerleri yaşayarak öğrenmesi için yoğun bir şekilde tiyatro, gezi, okuma-yazma kursları, şiir yarışmaları, spor müsabakaları, yayın ve içtimai yardım faaliyetleri gibi sosyal ve kültürel aktiviteler gerçekleştirmişlerdir. Bunun yanı sıra, her halkevi bulunduğu bölgede şartların elverdiği ölçüde dergi, kitap ve broşür yayımlamıştır. Bu yayınların konusunu ise bölgenin ağız, o coğrafyada yaşayan ve yaşamış olan halk ozanları, bölgede bulunan tarihî eserler ve yetiştirilen tarım ürünleri gibi yerel değerler oluşturmuştur. Ayrıca hayvancılık, sağlık ve sosyal yaşama dair konular da halkı bilinçlendirmek adına yoğun olarak ele alınmıştır. Bu özellikleri nedeniyle günümüz araştırmacıları için vazgeçilmez birer kaynak niteliğinde olan bu çalışmalar, ilerleyen süreçte topluma mâl olan yazar, şair gibi fikir adamlarının duygu ve düşüncelerini dile getirebilmelerine de imkân sağlamıştır.

Bu kültür kurumlarından birisi de 24 Şubat 1933'te açılan Adana Halkevidir.³ Halkevlerinin genel amaçları doğrultusunda faaliyet göstermiş olan Ada-

1 Kenan Olgun, **Yöresel Kalkınmada Adapazarı Halkevi**, Değişim Yayınları, İstanbul 2008, s.17; Galip Alçıtepe, **Antalya'da İki Öncü Dergi Çağlayan ve Türkkakdeniz**, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Yayını, Antalya 2005, s.9; Yaşar Akyol, **İzmir Halkevi (1932-1951)**, İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayını, İzmir 2008, s.11; Nurhan Karadağ, **Halkevleri Tiyatro Çalışmaları (1932-1951)**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1998, s.59; Tahir Kodal, **Atatürk Döneminde Denizli (1923-1938)**, Denizli Ticaret Odası Yayınları, Ankara 2007, s.182.

2 Orhan Özacun, "Halkevlerinin Dramı", **Kebikeç**, II/3 (1996), s.91.

3 Adana Halkevi'nin açılış tarihine dair farklı tarihler zikredilmekle birlikte kesin açılış tarihi 24 Şubat 1933'dür. "Halkevi Açılıyor" **Yeni Adana**, 24 Şubat 1933; "Bugün Halkevimiz Açılıyor", **Türk Sözü**, 24 Şubat 1933; "Cuma Günü Halkevimiz On Bini Aşan Bir Halk Küntlesinin Coşkun Tezahürüyle Açıldı", **Türk Sözü**, 26 Şubat 1933.

na Halkevi, yayımlanmış olduğu Akgünler⁴, Görüşler⁵ ve Çukurova⁶ adlı süreli yayınlar ile yayıncılık konusunda canlı bir görüntü sergilemiştir. Bunlardan Akgünler gazete, Görüşler ve Çukurova ise dergi olarak yayımlanmıştır. Ancak Akgünler gazetesi halkevleri ile ilgili yayınlarda genellikle dergi olarak değerlendirilmiştir.⁷ Bu değerlendirmede Akgünler'in nüshalarının araştırmacılar tarafından görülmemesinin yanı sıra halkevlerinin gazete yayımladığına dair herhangi bir bilginin olmaması da etkili olmuştur. Bu nedenle çalışmamız sadece Akgünler'in türü ile ilgili bir yanlışlığı düzeltmekle kalmayarak, halkevlerinin gazete yayıncılığı yaptığını da örneğiyle birlikte ortaya koymuş olacaktır.

Yayın Bilgileri

Akgünler gazetesi 5 Ocak 1935-29 Ekim 1936 tarihleri arasında 22 sayı yayımlanmıştır.⁸ Ancak gazetenin yayımlanması için yapılan hazırlıkların çok daha önce başladığı Yeni Adana gazetesinin 25 Haziran 1934 tarihli nüshasında yer alan *"Halkevi haftalık bir gazete çıkaracak"* başlıklı haberden anlaşılmaktadır.⁹ Bu haberde; *"Haber aldığımızı göre halkevimiz cumartesi günleri neşrolunmak üzere haftalık bir gazete çıkaracaktır"* bilgisi yer almıştır. Yayımlanmasında bütün münevver ihtisas sahibi yurttaşların görev alacağı ve halk lisanıyla neş-

4 Gazeteye neden Akgünler ismi verildiği ilk sayıda yer alan *"Vaktile ülkemizin geçirdiği bunluk günleri arasında Çukurova'nın da büyük payı vardır"* başlıklı bir haberde millî mücadele yıllarından bahsedilerek *"Yurdda! Ak günlerin değerini artırmak istersen kara günleri unutma. Bu, senin ulusal yükümün olsun!"* ifadesi, gazetenin adının millî mücadele yıllarında yaşanan karanlık günlere nispetle *"Akgünler"* olarak konulduğuna işaret etmektedir.

5 1 Nisan 1937-1 Temmuz 1946 tarihleri arasında 91 sayı yayımlanmıştır.

6 1 Ağustos 1946-Haziran 1947 tarihleri arasında 11 sayı yayımlanmıştır.

7 Halkevlerinin yayımlanmış oldukları dergilerin listesi için bkz. Mahmut Şakiroğlu, *"Halkevi Dergileri ve Neşriyatı"*, **Kebekeç**, II/3 (1996), s.133; Adem Kara, **Türkiye'de Halkevleri (1932-1951)**, 24 Saat Yayıncılık, Ankara 1999, s.87; Eminalp Malkoç, **Devrimin Kültür Fidanlığı Halkevleri ve Kadıköy Halkevi**, Derlem Yayınları, İstanbul 2009, s.41. Akgünler'den gazete olarak bahseden iki çalışma vardır. Bunlar; Seyhan Cumhuriyetin 15 Yılı İçinde, İstanbul 1938, s.159; Hamza Kurtkapan, **Adana Halkevi Görüşler Dergisinin Türk Modernleşmesi Açısından Analizi**, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kütahya 2009.

8 CHP Genel Sekreterliği tarafından Adana Halkevi Başkanlığında gönderilen 29 Temmuz 1936 tarihli yazıda Adana Halkevinin çıkarmakta olduğu Akgünler gazetesinin köylüler için yayımlandığı belirtilerek parti tarafından *"Yurt"* adında zaten bir köylü gazetesi çıkarıldığı, bu nedenle ayrıca bir köylü gazetesine gerek olmadığı ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra yeni yapılacak Adana Halkevi binası için satın alınan arsadan dolayı tasarruf yapılacak olmasının da etkisiyle Akgünler'in yayınına son verilmiştir. **BCA**, 490.01.842.331.1.1; 490.01.842.331.1.8.

9 *"Halkevi Haftalık Bir Gazete Çıkaracak"*, **Yeni Adana**, 25 Haziran 1934, s.2.

redileceği ilan edilen gazetenin adının ne olacağına dair ise herhangi bir bilgi verilmemiştir. Bununla birlikte gazetenin ilk sayısı bu haberden 6 ay sonra yayımlanmış olup diline bakıldığında ise halkın bütün kesiminin anlayabileceği seviyede ve ağıdalı ifadelerden uzak olduğu görülmektedir. Ayrıca dönemin hâkim dil politikasının etkisinde kalınarak anık, ötgüç, arıklık, kamutay, verit, orun, şarbay, buyruk kurumu, bunluk günleri, üretmen, uray gibi öz Türkçe kelimelerin kullanıldığı da görülmektedir. Nitekim gazetenin ilk sayısında yer alan “*Öz Dilimize Doğru*”¹⁰ başlıklı yazıda da bu hususa değinilerek şöyle denilmiştir:

“Artık düzmece Osmanlı dilinden kurtuluyoruz.

Eskiden bir “okumuşlar ve memurlar” dili vardı ki, iki üç tane öz Türkçenin arasına bir sürü Arapça ve Farsça kelime doldurup kurum satarak söylenir; amma bu çinmaçinceye benzeyen laflardan ne söyleyen bir şey anlardı ne de dinleyen... Padişah saraylarında türeyen yurda yayılan bu abur cubur dili, ulusumuzun büyük yığını ile kafaları aydın dediğimiz sayılı yurttaşlar arasında korkunç bir uçurum açmıştı. Atatürk; bu uçurumu kaldırıp atmak ve kafası aydınlı büyük yığını birbirine kaynatmak için bir “Öz Türkçe yazma ve konuşma” savaşı açtı. İki yıldır hızla yürütülen bu savaş; Osmanlıca adı verilen eski düzme dili bir yana bırakıp arı, cana yakın öz Türkçeyi alana çıkardı. Şimdi her yanda bu dili yazmak ve konuşmak için uğraşılıyor... Öz benliğimize yeni yeni kavuşuyoruz.”

Genel itibariyle 4 sayfa yayımlanan gazetenin 13. ve 22. sayıları 6şar sayfa olarak yayımlanmıştır. Bu istisnai uygulamalar 13. sayıda yer alan Adana Halkevi'nin 1935-1936 yılı faaliyetlerine ilişkin yapılan değerlendirme ile 22. sayının 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'na tesadüf etmesinden kaynaklanmıştır. İki farklı ebatta yayımlanan gazetenin ilk on sayısı 60x44 cm., diğer sayıları ise 44x30 cm. ebadında yayımlanmıştır. Gazetenin ebadının neden değiştiği “...Köyümüzü ve şehirdeki okur-yazarlarımızın yurt ve onun üstünde olup biten işlerin en önemli olanları hakkında da çabuk bilgi sahibi edebilmek için gazeteyi biraz daha küçük boyda daha iyi kâğıda basılmakla beraber ayda iki kere çıkarılmayı faydalı gördük.” şeklinde açıklanmıştır.¹¹ 11. sayıdan itibaren yeni ebadında yayımlanan gazetenin, 12. sayısı ile birlikte adının yazılışı da değişmiştir. Daha önceki sayılarda “*Akgünler*” şeklinde yazılan gazetenin adı, bu sayıdan itibaren “*Akgünler*” şeklinde yazılmaya başlanmıştır.

10 “Öz Dilimize Doğru”, **Akgünler**, Sayı 1 (5 Ocak 1935), s.1.

11 “Akgünlerin Yeni Durumu”, **Akgünler**, Sayı 10 (2 Ocak 1935), s.1.

Tamamı “*Türk Sözü Matbaasında*” basılan gazetenin, ilk üç sayısında umumi neşriyat müdürü olarak aynı zamanda Adana Halkevi Reisi olan Kemal Kusun’un¹² adı yer almıştır. Ancak dördüncü sayıdan itibaren umumi neşriyat müdürü M.(ehmet) Bakşı olmuştur.¹³ Bu bilginin yer aldığı kısım ise genellikle gazetenin son sayfasında yer almıştır. Akgünler’in Adana Halkevi yayını olduğuna dair ilk bilgi ise gazetenin birinci sayısında yer alan “*Akgünler Niçin Çıkıyor*” başlıklı haberde; “*Her gazete ilk sayısını okurlarına sunarken ne düşünce ile çıktığını ve ne yapmak istediğini ve hangi yolda yürüyeceğini anlatır. Akgünler de bugün bu geleneğe uyarak sadece bir iki sözle düşüncesini anlatmak istiyor. Akgünler Adana halkevinin gazetesidir...*” şeklinde yer almıştır.¹⁴

Gazetenin sayfa düzenine baktığımızda birinci sayıda ilk sayfanın sol üst köşesinde; CHP’nin altı okunun yer aldığı bir bayrak, bu bayrağın önünde de Atatürk’ün Kocatepe’deki görüntüsünü andırır bir resim bulunmaktadır. Bu görüntünün hemen sağında “*Akgünler*” yazısı yer almaktadır. Bu yazının sol altında gazetenin yayın tarihi, yılı ve sayı bilgileri, ortasında “*Adana*” sözcüğü, sağ altında ise “*Türk Köyü ve Türk Köylüsü için*” ifadeleri yer almaktadır. Bunların hemen altında “*Şimdilik her ayın ilk cumartesi günü çıkar*” ifadesi, gazetenin sağ üst köşesinde de “*Sayısı 5 kuruştur*” bilgisi yer almıştır. Gazetenin nerede basıldığı ve umumi neşriyat müdürünün kim olduğuna dair bilgiler ise genellikle son sayfada yer almıştır. Bu bilgiler arasında ilk değişen gazetenin fiyatını gösteren ifade olmuştur. Buna göre ikinci sayıdan itibaren gazetenin fiyatını gösteren herhangi bir bilgi yer almamıştır. Ancak onuncu sayıda yer alan “*Akgünlerin yeni durumu*”¹⁵ başlıklı açıklamada, “*Gazetemiz bu ayın sonundan başlayarak yeni durumunda çıkacak ve yine parasız olarak dağıtılacaktır*” ifadesine yer verilmiştir.

Dokuzuncu sayıda, bu sayıya mahsus istisnai bir değişiklik yapılmıştır. Buna göre, daha önceki sayılarda gazetenin sol üst köşesinde yer alan ve CHP’nin altı okunu taşıyan bayrağın üzerindeki ok işaretleri, bu sayıda gazetenin sol üst

12 1889 yılında Adana doğmuştur. Şam Tıbbiyesi ve hukuk mektebini bitirmiştir. II.-III. dönem TBMM’de Adana, V. dönem TBMM’de ise Maraş milletvekili olarak yer almıştır. 6 Haziran 1956 tarihinde vefat etmiştir. **TBMM Albümü**, Cilt 1 (1920-1950), TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayını, Ankara 2010, s.81, 133, 305.

13 Halkevi başkanı Kemal Kusun’un Maraş Milletvekilliğine seçilmesi üzerine yapılan seçimler neticesinde Adana Halkevi başkanlığına Kasım Ener seçilmiştir. Bu gelişme ile birlikte gazetenin umum neşriyat müdürü de değişmiştir. “Halkevimizde Önümüzdeki Sene İçinde Daha Verimli İşler Görülecek”, **Akgünler**, Sayı 3 (2 Mart 1935), s.1.

14 “Akgünler Niçin Çıkıyor”, **Akgünler**, Sayı 1 (5 Ocak 1935), s.1.

15 “Akgünlerin Yeni Durumu”, **Akgünler**, Sayı 10 (2 Ocak 1935), s.1.

köşesinden sağ alt köşesine doğru boydan boya gazeteyi kaplayacak şekilde yer almıştır. Onuncu sayıda yer alan *“Akgünlerin yeni durumu”* başlıklı haberde ise gazeteyi daha faydalı bir hale getirmek, köylü okurların ilgisinin yanı sıra şehirli okurların ilgisinin de sürmesi için formatında birtakım değişiklikler yapıldığı ifade edilmiştir. Buna göre; gazetede konu çeşitliliğinin artırılacağı, yurttta ve dünyada meydana gelen gelişmeler hakkında okurların daha çabuk bilgi sahibi olabilmeleri için biraz daha küçük boyda ve daha iyi bir kâğıda basılmak suretiyle 15 günde bir yayımlanacağı, yazıların inandırıcılığını artırmak için imzalı olacağı, gazetenin ay sonundan itibaren yeni şekliyle yayımlanacağı ve yine parasız olarak dağıtılacağı belirtilmiştir.

On birinci sayı ile birlikte gazetenin ilk sayfasının formatı da değişmiştir. Buna göre gazetenin en üst ve orta kısmında *“Akgünler”* yazısı, bunun altında *“Adana”*, onun altında da *“Halkevi tarafından ayda iki defa çıkarılır”* ifadesi yer almıştır. Bunların hemen altında o nüshanın yayın bilgileri yer almıştır. Buna göre gazetenin sol üst köşesinde yıl, sağ üst köşede numara bilgisi yer alırken bu iki ifadenin ortasında ise o sayının yayın tarihi yer almıştır. Gazetenin yayımlanma gerekçesi olduğunu düşündüğümüz *“Türk Köyü ve Türk Köylüsü İçin”* ifadesine ise bu sayıda yer verilmemiştir. On ikinci sayıda gazetenin ilk sayfasının formatı tekrar değişmiştir. Buna göre; gazetenin sol üst kısmında Adana Halkevi binasını andıran bir bina resmi ve üzerinde CHP'nin altı oku, sağ üst köşede bir çift öküz ile tarla süren bir çiftçi resmi, bu iki görüntünün ortasında ise *“Akgünler”* ifadesi yer almıştır. Ancak bu ifade daha önceki hâli olan *“Ak Günler”* şeklinde değil de *“Akgünler”* biçiminde olmuştur. Bundan sonraki sayılarda da bu şekilde yer almıştır. Daha önceki sayılarda yer alan ve bir nevi gazetenin misyonunu ifade ettiğini düşündüğümüz *“Türk Köyü ve Türk Köylüsü İçin”* ifadesinin yerini ise bir çift öküz ile tarla süren çiftçi resmi yer almıştır. Onüçüncü sayı ile birlikte gazetenin ilk sayfasının formatı son defa değişmiştir. Buna göre; o sayının yıl ve numarasına dair bilgiler sol üstte, yayın tarihine dair bilgiler sağ üstte, bu iki ifadenin ortasında yer alan *“Halkevi tarafından ayda iki defa çıkarılır”* ifadesi ise *“Adana Halkevi tarafından ayda iki defa çıkarılır”* şeklinde değiştirilerek yer almıştır.

Gazetenin yayın periyoduna yönelik son değişiklik ise 20. sayıda yer alan *“Akgünler”* başlıklı haberle duyurulmuştur. Buna göre haberde, *“Bu sayıdan itibaren yaz mevsimine mahsus olmak üzere ayda bir defa çıkacaktır. Buna da sebep köylülerimizin yaylalarda ve tarlalarda iş başında olması dolayısıyla gazetemizi muntazam olarak okumak fırsatını bulamamasıdır. Çiftçilerimizin iş bitme mevsimi-*

minde Akgünler yine ertesi gibi 15 günden 15 güne çıkacaktır” ifadesi yer almıştır.¹⁶ Bu bilgiler ışığında gazetenin yayın periyodu şu şekilde olmuştur:

Akgünler Gazetesinin Yayın Periyodu

Sayı	Yayın Tarihi	Yayın Günü	Yayın Aralığı (Gün)
1	5 Ocak 1935	Cumartesi	----
2	2 Şubat 1935	Cumartesi	28
3	2 Mart 1935	Cumartesi	28
4	6 Nisan 1935	Cumartesi	35
5	9 Mayıs 1935	Perşembe	33
6	3 Haziran 1935	Pazartesi	25
7	1 Temmuz 1935	Pazartesi	28
8	2 Eylül 1935	Pazartesi	63
9	29 Ekim 1935	Salı	57
10	2 Aralık 1935	Pazartesi	34
11	5 Ocak 1936	Pazar	34
12	20 Ocak 1936	Pazartesi	15
13	23 Şubat 1936	Pazar	34
14	15 Mart 1936	Pazar	21
15	1 Nisan 1936	Çarşamba	17
16	23 Nisan 1936	Perşembe	22
17	1 Haziran 1936	Pazartesi	39
18	20 Haziran 1936	Cumartesi	19
19	8 Temmuz 1936	Çarşamba	18
20	31 Temmuz 1936	Cuma	23
21	30 Eylül 1936	Çarşamba	61
22	29 Ekim 1936	Perşembe	29

Tabloya bakıldığı zaman, gazetenin yayın periyoduna dair yukarıda vermiş olduğumuz bilgilere zaman zaman uymadığı görülmektedir. Şöyle ki; gazetenin 1. sayıdan 5. sayıya kadar her ayın ilk Cumartesi günü, 6. sayıdan 11. sayıya kadar her ayın ilk Pazartesi günü, 11. sayıdan 22. sayıya kadar ise ayda iki defa yayımlanacağı belirtilmiştir. Ancak gazetenin yayımlandığı günlere bakıldığında ilk 4 sayısının ayın ilk cumartesi günü, 5. sayının Perşembe günü, 9. sayısının

¹⁶ “Akgünler”, **Akgünler**, Sayı 20 (31 Temmuz 1936), s.3; **BCA**, 490.01.842.331.1.4; 490.01.842.331.1.6.

ise Salı günü yayımlandığı görülmektedir. Bununla birlikte 9. sayının 29 Ekim tarihinde yayımlanmış olması Cumhuriyet Bayramı'na özel bir uygulama olduğunu izlenimini vermektedir.

11. sayı ile birlikte “Adana Halkevi tarafından ayda iki defa çıkarılır” ifadeyle neşrolunmuş ise de uygulamada buna pek uyulmadığı görülmektedir. Şöyle ki; gazetenin 12. sayısı Ocak, 13. sayısı Şubat, 14. sayısı Mart, 15 ve 16. sayısı Nisan, 17 ve 18. sayısı Haziran, 19 ve 20. sayısı Temmuz, 21. sayısı Eylül ve 22. sayısı Ekim ayında yayımlanmıştır. Hatta 1936 Nisan tarihli 15. ve 16. sayıları müteakiben çıkan 17. sayı 39 günlük bir aradan sonra neşrolunmuştur.¹⁷ 20. sayıda yer alan “Akgünler” başlıklı duyuruda ise köylülerin yaylada ve tarlada olmaları sebebiyle gazeteyi düzenli bir şekilde okuyamadıkları gerekçe gösterilerek, yaz mevsimine mahsus olmak üzere ayda bir defa yayımlanacağı ifade edilmiştir. Buna rağmen 31 Temmuz tarihli 20. sayıyı müteakiben çıkan 21. sayı 30 Eylül tarihinde yayınlanmıştır.

Amacı

Akgünler'in niçin yayımlandığı ve amacının ne olduğuna dair ilk bilgi gazetenin birinci sayısında yer alan “Akgünler Niçin Çıkıyor” başlıklı yazıda dile getirilmiştir.¹⁸ Bu yazıda, Akgünlerin Adana Halkevi gazetesi olduğu, öz yolunun ise Türk köyü ve köylüsü için faydalı olmak olduğu ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra köylülerle birlikte şehirde yaşayan ve iyi yetişmiş vatandaşları da hedef kitle olarak seçtiği ifade edilmiştir. Ancak temel hedef kitle her zaman için köylüler olmuştur. Nitekim gazetenin ilk sayfasında yer alan ve onuncu sayısına kadar da kullanılmış olan “Türk köyü ve Türk köylüsü için” ifadesi ile 12. sayıdan itibaren bu ifadenin yerine konulmuş olan bir çift öküzle tarla süren çiftçi resmiyle de bu özelliğe vurgu yapılmıştır. Gazetenin dördüncü sayısında yer alan “Akgünler köylü için bir dilek köşesi ayırdı” başlıklı yazıda da benzer hususlar dile getirilmiştir. Yazıda; “Akgünler daha çok köylü için çıkıyor. Bundan dolayıdır ki Akgünler köylü isteklerine, köylü şikâyetlerine bağlında yer açmak ve köylünün sesini daha geniş alanlara duyurmak ödevini, işinin başında sayıyor. Köylülerimizi, kendi gazeteleri olan “Akgünler” e bütün isteklerini kısa mektuplarla bildirmeye çağırıyoruz. Biz bu mektupları yazmak ve yaymak yoluyla onun haklı dileklerinin yerine getirilmesine

17 Bunun üzerine Halkevi yönetimi, Kitapsaray ve Yayın Komitesini görevden çekilmiş sayarak yeni komite için seçimler yapılmasını kararlaştırmıştır. **BCA**, 490.01.842.331.1.7.

18 Akgünler Niçin Çıkıyor”, **Akgünler**, Sayı 1 (5 Ocak 1935), s.1.

çalışılacağı...” belirtilmiş olup aynı yazı beşinci sayıda da yer almıştır.¹⁹ Buna rağmen gazetenin nüshalarında yapılan incelemede belirtilen nitelikleri taşıyan herhangi bir yazıya tesadüf edilmemiştir.

Onuncu sayıda yer alan “*Akgünlerin Yeni Durumu*” başlıklı yazıda ise “*gazetenin köylümüzü olduğu kadar şehirdeki okur-yazarlarımızı da yakından ilgilendirebilmesi için, yazıların değişik konular üzerine yazılmasına önem vermediği doğru bulduk*”²⁰ denilmiştir. Gazetenin misyonunu ifade ettiğini belirttiğimiz “*Türk köyü ve Türk köylüsü için*” ifadesi de bu sayı ile birlikte gazetede son defa yer almıştır. Bu durum gazetenin yayın politikasının değişmeye başladığı intibahını vermişse de içerik olarak çok net bir değişimin söz konusu olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte gazetenin ebadının değişmesinin etkisiyle olsa gerek, köylüleri daha fazla ilgilendirdiğini düşündüğümüz tarım ve hayvancılığa dair haber ve yazıların azaldığı görülmektedir.

Gazetenin onikinci sayısında yer alan “*Hoparlör Neşriyatımız*”²¹ başlıklı haberde ise gazetenin kendisine hedef olarak seçtiği kitleyi bilgilendirmek adına başvurduğu ilginç bir yöntemle değinilmiştir. Haberde; “*Evimiz şimdilik haftada Pazar ve Perşembe akşamları olmak üzere iki kere şehrin muhtelif yerlerine koyduğu hoparlörlerle neşriyata başlamıştır. Hemşerilerimizin büyük faydasına olacağında şüphe etmediğimiz yönetimimizi daha çok genişletmek önde gelen isteklerimizdendir. Yakında bu hoparlör sayısını artıracamız ve neşriyatı her gün yapmak çarelerini de arayacağız. Bu suretle halkımız şehrin herhangi bir yerinde istediği zaman neşriyatımızı dinlemek fırsatını bulmuş olacaktır*” denilmiştir. Böyle bir yöntemle neden başvurulduğu sorusunun cevabını ise 1935 yılı nüfus sayımı neticeleri büyük ölçüde ortaya koymaktadır. Bu sayım neticelerine göre Adana halkının büyük kısmının 1928 yılında gerçekleştirilen harf inkılabı nedeniyle okuma yazma bilmediği görülmektedir.²² Gazeteden mümkün olduğu kadar çok sayıda vatandaşın istifade etmesini isteyen halkevi yönetimi, bu nedenle böyle bir yöntemle başvurmak zorunda kalmıştır.

19 “Akgünler Köylü İçin Bir Dilek Köşesi Ayırdı”, **Akgünler**, Sayı 4, (6 Nisan 1935) s.1; “Akgünler Köylü İçin Bir Dilek Köşesi Ayırdı”, **Akgünler**, Sayı 5, (9 Mayıs 1935) s.3.

20 “Akgünlerin Yeni Durumu”, **Akgünler**, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.1.

21 “Hoparlör Neşriyatımız”, **Akgünler**, Sayı 12 (20 Ocak 1936), s.1.

22 Sayım sonuçlarına göre Adana merkez kazada yaşayan 76.473 kişiden 22.264’ü okuma yazmayı, 338’i ise sadece okumayı bilmektedir. Buna karşın 53.871 kişinin ise okuma ve yazma bilmediği görülmektedir. **Seyhan Vilayeti 1935 Genel Nüfus Sayımı**, Başbakanlık İstatistik Genel Direktörlüğü Yayını, İstanbul 1937, s.27.

Muhtevası

Halkevleri tarafından çıkarılan süreli yayınların içeriğini daha ziyade cumhuriyet rejiminin faziletini konu alan yazılar, halkevleri ile ilgili haberler ve yöresel kültürel değerler oluşturmuştur. CHP Genel Merkezi, dergi yayıncılığı konusunda Ankara Halkevi tarafından yayımlanan “*Ülkü*” mecmuasının örnek alınmasını, içerik olarak da bulunulan bölgenin yerel tarihi, edebiyatı, folkloru gibi konulara ağırlık verilmesini istemiştir. *Ülkü* mecmuasında ise halkevi dergilerinde yer alacak yazılarda yerel değerlerin yok olmasının önlenerek milli kültürümüz içinde yer almasının sağlanması için edebiyat, dil, güzel sanatlar, resim, heykel, mimarlık, tarih, sosyoloji, felsefe, iktisat, ziraat, yurttaşlık, kadın hakları, fen bilimleri, genel sağlık bilimleri, spor, köycülük, bibliyografya ve halkevi haberleriyle ilgili olması istenmiştir.²³ Nitekim Akgünler’de de Adana Halkevi ile ilgili haberler yoğun bir şekilde yer almıştır. Bunları tarım ve hayvancılık içerikli yazı ve haberler takip etmiştir. Halkevlerinin yöreselliğini ön plana çıkaran bu haberlerde bölgede yetişen hayvanların bakımı, sık görülen hastalık türleri ile bunlardan korunma yolları, bölgede yetişen zirai ürünler ve bunların yetiştirilmesinde dikkat edilmesi gereken hususlardan bahsedilerek bölgenin temel geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılık konusunda halkın bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca sağlık konulu haberler ile cumhuriyet rejiminin faziletine değinen ve Türkiye’nin cumhuriyet rejimi altında gösterdiği değişimi konu alan haber ve yazılar da gazetede yer almıştır. Bu bağlamda; Akgünler ile diğer halkevi dergileri içerik açısından mukayese edildiğinde ciddi bir fark olmadığı görülmektedir.

Akgünler’de Türk Köylüsü ve Halk Sağlığı

Gazetede yer alan haberlerin ekseriyetini Adana Halkevi’nin faaliyetleri, tarım, hayvancılık ve halk sağlığına dair yazılar oluşturmuştur. Gazetenin Adana Halkevi yayını olması, “*Türk köyü ve Türk köylüsü için*” parolasıyla yayımlanmış olması bu nitelikteki haberlerin gazetede ağırlıklı şekilde yer almasını açıklamaktadır. Bunun yanı sıra gazetede yer alan yazılarla köylülerin eğitilip, bilinçlendirilmeye çalışıldığı, sosyo-ekonomik açıdan kalkınmış ve cumhuriyet değerlerini özümsemiş bireyler olarak yetiştirilmelerinin hedeflendiği ifade edilerek, köylülerle şehirli arasında bir bağ kurulmaya çalışıldığı görülmektedir. Bu nedenle köylülerin emeklerin zayi olmaması ve modern metotlarla üretim yap-

23 “*Ülkünün Yazı Bölümleri*”, *Ülkü*, Cilt I, Sayı 1 (Şubat 1937), s.90-93.

bilmeleri için zaman zaman halkevi üyeleri tarafından ücretsiz kurslar verildiği ve gazeteden tüm köylülerin istifade edebilmesi için bütün köylere ulaştırılmaya çalışıldığı ifade edilmiştir.

Tarım ve hayvancılığa dair yazılarda ise köylülerin modern metotlarla nasıl tarımsal üretim yapabileceği, kümes ve ahırlarını ne şekilde inşa edeceği, dalak, ruam, mankafa, keçi zatürresi, tavuk kolerası, süt kesen, kelebek hastalığı gibi hastalıkların yanı sıra barbon, çenberek, bostancık gibi bulaşıcı hastalıklardan hayvanlarını nasıl koruyabileceği, hayvanların çiftleşme zamanını nasıl anlayabileceği ve bu durumda neler yapması gerektiği, hayvanların gebelikleri ve bunun belirtileri, arıcılığın gelişmesi, klevland pamuğunun ekilmesi, pamuk kurdu, yeşil kurt, bademcilik gibi konularla ağaçların ne zaman ve ne şekilde dikileceği, tohum ve daldan nasıl fidan yetiştirilebileceği hususunda olduğu ve bu konularla alakalı bilgi verildiği görülmektedir.

Halkevleri ile köylü ilişkisine değinen “Halkevleri ve Köylümüz” başlıklı yazıda ise halkevlerinin köylüler açısından ne mana ifade ettiği şu şekilde açıklanmıştır:

“Halkevleri!... Bu, öyle bir sosyete çatısı ki, baba evinden, ana kucağından daha şefkatli, daha faydalı ve daha mukaddes geliyor bize!... Ana kucağına yalnız bir evlât sığar. Ananın kolları, en çok birkaç evladı kucaklar, fakat Halkevleri, bütün bizi, bütün halkı, devletin varlığı olan bütün köylüyü, 18 milyona sarmış!... Halkevleri!... Bu, iş sınırı uçsuz ad, hiçbir sosyete gibi değil, hiçbir sosyete gibi tek ide güden, bir tek varlık yaratmak için koşan değildir... Halkevleri!... açları doyurmağa, yoksulları giydirmeye... Cahilleri okutmağa çalışır... Hastaları sağlaştırır, köylünün işini güder, gençliği kollar... Dilimizle uğraşır, musikimizle uğraşır, Türklüğü, Türkün büyük kültürel varlığını yayar... Yılmadan yapar... yapar... Yaptıkları dağ gibi, dev gibi gözlerimizin önünde... Bunlardan büyük delil mi olur bize!... Bütün bunlara karşı Halkevleri bizden ne istiyor biliyor muyuz?... Ne para, ne pul... Yalnız ve yalnız ona koşmak, orada toplanmak! Biz, gelen birkaç yüz köylü misafirimize kanmayacağız... Sayı ile değil bütün köylü kardeşlerimizin haftada bir gün olsun köyce gelip bir kahvemizi içmelerini istiyoruz. Şehirlinin, köyde evleri köy evleri, köylünün şehirlerdeki evleri de Halkevleridir”²⁴ denmiştir.

Tarım ve hayvancılık içerikli yazıların yanı sıra insan sağlığına dair yazılarda gazete yoğun bir şekilde yer almıştır. Vatandaşların sağlıklı bireyler olarak yaşamlarını devam ettirebilmeleri için kaleme alınan bu yazılarda; ağız ve diş-

24 Ni-Ta, “Halkevleri ve Köylümüz”, **Akgünler**, Sayı 19 (8 Temmuz 1936), s.1.

lerin bakımı ve önemi, akciğer veremi, şarbon, karakabarcık, sıtma, çiçek, trahom, frengi, kızıl, dizanteri, zatürre, belsoğukluğu, sarı (humma) gibi hastalıklar, uyku ilacının olumsuz etkileri, bit, kene, uyuz, kel, kuduz ve yanıklara karşı ne yapılması gerektiği gibi konuların yanı sıra doğumla ilgili bilgi verilmiştir. Çocuk sağlığı ile alakalı yazılarda ise; çocukların altlarına toprak konulmaması, temizliğe alıştırmaları ve iyi çocuk yetiştirmenin öneminden bahsedilmiştir. Sosyal hayata dair bilgi veren yazılar da ise yolda nasıl yürünmesi gerektiğinden, herhangi bir şey almak için sıraya girildiğinde nasıl davranılması gerektiğine kadar çeşitli konularla alakalı bilgi verilmiştir. Bunun yanı sıra ev idaresi, pintilik gibi konularla ilgili yazılarda yer almıştır.

Gazetede yer alan bir haberde ise, İl Genel Meclisi'nin 1934 yılından 1935 yılı sonuna kadar öküz ve mandalar tarafından çekilen iki tekerlekli arabaların yollara zarar verdiği gerekçesiyle şehre girişinin yasaklandığı yönündeki kararı yer almıştır. Bunun üzerine çiftçilere örnek olması için şehirde bulunan arabacılar 4 tekerlekli numune bir araba yaptırıldığı, baytar, başmühendis, belediye üyesi ve çiftçilerden oluşan bir komisyon tarafından denenen arabanın uygun bulunduğu ifade edilerek sıkıntı yaşamak istemeyen çiftçilerin bu arabadan temin etmesi istenmiştir.²⁵ Ancak bir kısım çiftçinin 4 tekerlekli arabadan tedarik edememesi gerekçe gösterilerek yasağın uygulamaya giriş tarihi 1936 yılı sonuna ertelenmiştir.²⁶

Akgünler'de Adana Halkevi ve Faaliyetleri

Gazetede yer alan "*Halkevleri ne demektir*" başlıklı yazıda, halkevlerinin bütün vatandaşların evi olduğu ve herkesin bütün dertlerine çare bulabileceği yegâne yer olduğu ifade edilmiştir.²⁷ Halkevlerini konu alan ilk yazıda ise kurumun temelini Atatürk tarafından atıldığı, herkesin evi manasına gelen "*halkevi*" adının da onun tarafından verildiği ifade edilmiştir. Yazının devamında ise cumhuriyet değerlerini bütün vatandaşlara özümsetmek amacıyla kurulmuş olan halkevlerinin, farklı sahalarda faaliyet gösteren dokuz şubeden meydana geldiği ifade edilmiştir. Üstlenmiş oldukları görevleri seçimle belirlenen üyelere oluşan komiteler aracılığıyla yerine getirmiş olan şubelerle ilgili gazetede

25 "Köylümüz İçin 4 Tekerlekli Araba Örneği", **Akgünler**, Sayı 8 (2 Eylül 1935), s.3.

26 "Manda Arabaları. Yasak Müddeti Bu Yıl Sonuna Kadar Uzatıldı", **Akgünler**, Sayı 16 (23 Nisan 1936), s.3.

27 "Halkevi ne demektir?", **Akgünler**, Sayı 3 (2 Mart 1935), s.1.

yer alan tek haberde, 19-21 Şubat 1935 tarihleri arasında görev süreleri dolan komitelerin yerine seçimler yapıldığı ifade edilmiştir. Seçimler esnasında, 1935 Genel Seçimleri neticesinde Maraş Milletvekilliğine seçilmiş olan Adana Halkevi başkanı Kemal Kusun'un yerine Kasım Ener'in seçildiği belirtilmiştir.²⁸

Halkevi bünyesinde oluşturulan komiteler, bir taraftan vatandaşların cumhuriyet değerlerinin öngördüğü doğrultuda yetiştirilmesi ile meşgul olurken bir taraftan da "Dil Bayramı"²⁹, "Cumhuriyet Bayramı"³⁰, "Zafer Bayramı", "Toprak Bayramı"³¹ gibi ulusal değerleri ifade eden günlere dair kutlamaları tertiplemişlerdir. Bunun yanı sıra zaman zaman düğün merasimi gibi sosyal hayatı ön plana çıkaran törenler de gerçekleştirmişlerdir.³²

Adana Halkevi'nin yapmış olduğu sosyal faaliyetlerin yıl içerisindeki dağılımına bakıldığında ise genellikle yaz ayları ile birlikte ciddi bir azalma olduğu görülmektedir. Bu durum, yaz sıcaklarının başlamasına bağlı olarak halkevi üyelerinin yaylaya veya tatile gitmesinden kaynaklanmıştır.³³ Sonbaharla birlikte faaliyetlerde tekrar bir canlanma söz konusu olmuştur. Bu nedenle çalışmalarını sağlıklı ve düzenli bir şekilde gerçekleştirmek isteyen komiteler, Eylül ayında öncelikle boş üyeliklerini tamamlamak üzere seçimler yapmışlardır. Benzer bir hareketlilik Ocak ayı için de söz konusu olmuştur. Ay içerisinde toplanan komiteler, bir taraftan geçmiş dönemin muhasebesini yaparken bir taraftan da gelecek döneme dair planlamalarını gerçekleştirmişlerdir.³⁴

Milli bayramları büyük bir coşku içerisinde kutlamak için azami gayret gösteren Adana Halkevi, halkevlerinin açılış yıldönümü kutlamalarına da büyük önem vermiştir. Bu bağlamda yayımlandığı dönem itibarıyla gazetede, halkevlerinin ikinci ve üçüncü açılış yıldönümü kutlamaları yer almıştır. 22 Şubat 1935 Cuma günü kutlanan halkevlerinin üçüncü, Adana Halkevi'nin ise ikinci açılış yıldönümü merasimi şu şekilde olmuştur: Merasim özel olarak süslenmiş olan

28 "Halkevimizde Önümüzdeki Sene İçinde Daha Verimli İşler Görülecek", **Akgünler**, Sayı 3 (2 Mart 1935), s.3.

29 "Dil Bayramımız", **Akgünler**, Sayı 21 (30 Eylül 1936), s.1.

30 "Cumhuriyet Bayramı", **Akgünler**, Sayı 21 (30 Eylül 1936), s.4.

31 "Toprak Bayramı", **Akgünler**, Sayı 15 (1 Nisan 1936), s.1.

32 "Halkevi Geçen Ay Ne Yaptı", **Akgünler**, Sayı 7 (1 Temmuz 1935), s.2.

33 "Halkevimizin Geçen On Beş Gün İçindeki Çalışmaları", **Akgünler**, Sayı 20 (31 Temmuz 1936), s.3.

34 "Faydalı Bir Kurumumuz. Halkevi Nasıl Çalışıyor ve Önümüzdeki Günlerde Nasıl Çalışacak?", **Akgünler**, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.1.

Halkevi binasının önünde yapılmıştır. Resmi törenden önce bina önünde toplanan öğrenciler, memurlar ve vatandaşlar Halkevi musiki şefi Hakkı idaresindeki bandocuların gösterisini izlemişlerdir. Resmi tören ise askeri ve mülki erkanın iştiraki üzerine saat 13.00'de İstiklâl Marşı'nın okunması ile başlamıştır. Bunu müteakiben neşriyat komitesinden Vedad Güçlü halkevi adına bir nutuk vermiş, öğrenciler de şiirler okumuşlardır. Saat 15'den itibaren ise stadyumda halk namına ücretsiz spor eğlenceleri tertiplenmiştir. Buradaki gösterilerden en ilgi çeken "uçara atış" müsabakası olmuştur. Müsabakanın birinciliğini, çifte ile uçan iki güvercini ayrı ayrı vuran Mehmet Felek adlı yarışmacı kazanmıştır. Akşam saat 20.00'de ise temsil komitesi tarafından halkevi sahnesinde bir gösteri gerçekleştirilmiştir. Gece yapılması planlanan fener alayı ise yağmur dolayısıyla ertelenmiştir. Bütün merasim ve eğlence, ilerleyen zamanlarda halka gösterilmek amacıyla Coşkun Güven ve Reşat Güçlü tarafından kayda alınmıştır. Kutlamalar çerçevesinde ulu önder Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere bütün devlet büyüklerine de kutlama telgrafı çekilmiştir.³⁵

Halkevlerinin icracı yönünü, bünyelerinde oluşturulan dokuz şube temsil etmiştir. Bu şubeler, gerçekleştirilmek istenen toplumsal dönüşümü sağlamaya yönelik olarak faaliyette bulunmuşlardır. İlgili şubeler tarafından gerçekleştirilen konferanslar, tiyatrolar, şiir yarışmaları, anma törenleri, yayın ve yardım faaliyetleri, spor müsabakaları, okuma yazma ve meslek edindirme kursları, oluşturulan kütüphaneler, bölgeye mahsus tarihi ve edebi zenginlikler ile tarihi eserlerin toplanması ve korunması gibi faaliyetler, halkevlerinin ileri boyutta bir toplumsal kalkınma projesi olduğunu da ortaya koymaktadır. Adana Halkevi şubelerinin gerçekleştirmiş oldukları faaliyetler, gazetede yer aldığı şekli ve şube itibarıyla şu şekilde olmuştur:

Dil, Edebiyat, Tarih Şubesi

Halkevleri tarafından tertiplenen konferanslar, kutlamalar, geceler ve anma törenleri genelde bu şube tarafından gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra dil, edebiyat ve tarih konularıyla yakından ilgilenen şube, Türk dilinin gelişimi, öz Türkçe kelimelerin derlenmesi, yabancı yer adlarının tespiti ve değiştirilmesi yönünde çalışmalar yapmış, edebi ve tarihi şahsiyetlerin anıldığı özel geceler tertiplemiş, Türk halk şairlerinin eserleri ve hayatları hakkında incelemeler yaparak mahalli şair ve ozanların düzenlenen edebi içerikli gecelere katılmalarını sağlamıştır. Ay-

35 "Halkevinin İkinci Bayramı", *Akgünler*, Sayı 3 (2 Mart 1935), s.1.

rıca İnönü zaferleri, 30 Ağustos Zafer Bayramı, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı³⁶, il ve ilçe kurtuluş günleri gibi ulusal bayram ve günler de şube tarafından organize edilen törenlerle kutlanmıştır.

Bu merasimler esnasında zaman zaman diğer şubelerle işbirliği de yapılmıştır. Bu doğrultuda şubenin gazeteye yansıyan ilk faaliyeti, dershaneler ve kurslar şubesi ile işbirliği yaparak gerçekleştirdiği Türkçe konuşamayan vatandaşlara yönelik olarak düzenlenen “*Dil*”, “*Türklük*”³⁷ ve Türk tarihinin ana hatlarını konu alan konferanslar olmuştur.³⁸ Bunları, uçak tehlikesi hakkında düzenlenen konferanslar takip etmiştir.³⁹ Bu tarz merasimler genellikle halkevi salonunda gerçekleştirilmekle birlikte zaman zaman kahvehane ve halk kürsüleri gibi yerlerde de düzenlenmiştir.⁴⁰ Halkın yoğun ilgisiyle gerçekleştirilen bu programlardaki en önemli sorun, oturacak yer sıkıntısı olmuştur. Bu nedenle hem yer sorununu halletmek hem de konuşmalardan daha fazla kişinin istifade etmesini isteyen halkevi idaresi, şehrin muhtelif yerlerine hoparlörler yerleştirmek suretiyle programları bütün halka ulaştırmaya çalışmıştır.

Şubenin kutlamalar ve konferanslar haricinde gerçekleştirdiği önemli iki çalışma, Adana’da bulunan ve Türklükle alakası olmayan eski yer adlarının Türkçeleştirilmesi ile Adana’nın kurtuluş tarihinin yazılması için belge toplama çalışması olmuştur. Bu maksatla iki ayrı çalışma grubu oluşturulmuştur.⁴¹ Öz Türkçe olmayan köy adlarını değiştirmekle sorumlu olan grup, bir taraftan vilayet genelindeki Arapça olan köy ve kasaba adlarını tespit ederken⁴² bir taraftan da buralar için yeni isimler bulmaya çalışmıştır.⁴³

36 “Geçen Ay İçinde Halkevimiz”, **Akgünler**, Sayı 6 (3 Haziran 1935), s.2.

37 “Faydalı Bir Kurumumuz. Halkevi Nasıl Çalışıyor ve Önümüzdeki Günlerde Nasıl Çalışacak?”, **Akgünler**, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.2; “Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilançosu”, **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.3.

38 “Faydalı Bir Kurumumuz. Halkevi Nasıl Çalışıyor ve Önümüzdeki Günlerde Nasıl Çalışacak?”, **Akgünler**, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.2.

39 “Halkevi Geçen Ay Ne Yaptı”, **Akgünler**, Sayı 7 (1 Temmuz 1935), s.2.

40 “Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilançosu”, **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.3.

41 “Halkevimizin Başardığı İşler”, **Akgünler**, Sayı 1 (5 Ocak 1935), s.3.

42 “Halkevimizin Nisan Bilançosu”, **Akgünler**, Sayı 5 (9 Mayıs 1935), s.4.

43 “Faydalı Bir Kurumumuz. Halkevi Nasıl Çalışıyor ve Önümüzdeki Günlerde Nasıl Çalışacak?”, **Akgünler**, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.2; “Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilançosu”, **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.3.

Adana'nın kurtuluş tarihini yazmak için oluşturulan grup ise öncelikle esere kaynak olacak vesikaları toplamak için "Adana Kurtuluş Sorguları" adlı bir kitapçık hazırlamıştır. Milli mücadeleye iştirak etmiş kimselere dağıtılacak olan kitapçığın içeriğini, milli mücadele dönemine dair sorular oluşturmuştur. Bu sorulara verilecek cevaplar ışığında Adana'nın milli mücadele dönemi tarihinin yazılması amaçlanmıştır. Ancak bu konuda sadece hatıralarla yetinilmeyerek, toplanan bilgilerin tasnif edilmesi sonucu ortaya çıkacak bilgiler ışığında Milli Müdafaa Vekâleti'nden de yardım isteneceği ifade edilmiştir. Eserde tarihi sürecin yanı sıra milli mücadele esnasında halk tarafından söylenmiş olan türküler, destanlar ve menkıbelerin de fonografla kayda alınmak suretiyle notaya geçirileceği ifade edilmiştir.⁴⁴

Kısa bir süre içerisinde hazırlanan soru kitapçığı, isimleri tespit edilen kişilere dağıtılmaya başlanmıştır.⁴⁵ Kitapçığın dağıtılacağı bölge Adana vilayeti ile sınırlı tutulmayarak komşu vilayetler de bu sınıra dahil edilmiştir.⁴⁶ Bu nedenle masrafın fazla olacağı düşüncesiyle bütçeye önemli miktarda tahsisat konmuştur.⁴⁷ Bölgenin kültürel birikimiyle ilgili çalışmalar da yapmış olan şube, bağlamda bir "halk bilgileri" araştırması gerçekleştirmiştir. Bu araştırma için "Türk Dili Tetkik Cemiyeti"nin neşretmiş olduğu sorulara ilave olarak yeni sorular hazırlanmıştır. Bu şekilde tespit edilmiş olan sorular, vilayet genelindeki muallimlere dağıtılarak alınan cevaplar cemiyete gönderilmiştir.⁴⁸

Bölgesel zenginliği ortaya çıkarmak doğrultusunda çalışmalarına devam eden şube, Ağustos ayında İstanbul'da gerçekleştirilecek olan dil kurultayına gönderilmek üzere bir tane delege seçmiş, kurultayda sunulmak üzere bir rapor hazırlamıştır.⁴⁹ Bu hazırlıklar devam ederken bir taraftan da 100 adet

44 "Halkevimizde Önümüzdeki Sene İçinde Daha Verimli İşler Görülecek", **Akgünler**, Sayı 3 (2 Mart 1935), s.3.

45 "Halkevi Geçen Ay Ne Yaptı", **Akgünler**, Sayı 7 (1 Temmuz 1935), s.2; "Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.3; "Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları", **Akgünler**, Sayı 18 (20 Haziran 1936), s.2.

46 "Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları", **Akgünler**, Sayı 19 (8 Temmuz 1936), s.1.

47 "Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.3.

48 "Halkevimizde Önümüzdeki Sene İçinde Daha Verimli İşler Görülecek", **Akgünler**, Sayı 3 (2 Mart 1935), s.3; "Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.3.

49 "Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları", **Akgünler**, Sayı 18 (20 Haziran 1936), s.2.

folklor hazırlanarak Dil Kurumu'na gönderilmiştir.⁵⁰ Şubenin, bölge tarihi ve kültürüne katkı sağlamak amacıyla meydana getirdiği “12 Yılın Kültürü” adlı broşür ile “5 İkinci Kânun”⁵¹ isimli kitap çalışması da zikredilmeye değer önemli çalışmalar olmuştur. Hatta yeni yetişen nesle 5 Kânunusani Kurtuluş Bayramı'nı daha iyi anlatabilmek amacıyla bu broşürle birlikte “5 İkinci Kânun” isimli kitaptan 2.000 adet bastırılarak bayramın ilk günü ilkokul öğrencilerine dağıtılmıştır.⁵²

Şube, Türk halkı açısından olduğu kadar bölge insanı açısından önem atfeden günlere yönelik olarak da kutlama programları düzenlemiştir. Bu bağlamda; “30 Ağustos Zafer Bayramı”, “26 Eylül Dil Bayramı”, “23 Nisan Ulusal Egemenlik Bayramı”, “Cumhuriyet Bayramı”, “18 Mart (Çanakkale Zaferi)”, “31 Mart (II. İnönü Zaferi)” ile Adana'nın düşman işgalinden kurtuluş günü olan 5 Kânunusani günleri merasimlerle kutlanmıştır.⁵³ Bunun yanı sıra 1936 yılı Ağustosunda İstanbul'da gerçekleştirilen ve üç gün süren “Üçüncü Dil Kurultayı” münasebetiyle Adana Halkevi'nde de bir kutlama programı hazırlanmıştır. 24 Ağustos akşamı halkevinde gerçekleştirilen toplantı ile başlayan program, halkevi bandosunun halkevi bahçesinde gerçekleştirdiği konser ile devam etmiştir. Bu esnada Taha Toros tarafından dil kurultay çalışmalarına dair bir konferans verilmiştir. Bunu, ikinci gün halkevi üyelerinden Rasim Göknel tarafından verilen konferans, üçüncü gün şehirde misafir olarak bulunan Ankara Musiki Öğretmen Okulu öğrencilerinin halkevi bahçesinde verdiği konser, dördüncü gün ise kurslar komitesi üyelerinden Ömer Sanver'in Türk dilinin gelişimini anlattığı konferans takip etmiştir. Kutlama programı çerçevesinde gerçekleştirilen konferans, dinleti gibi faaliyetler şehrin muhtelif yerleri ile cezaevine yerleştirilmiş olan hoparlörler vasıtasıyla bütün Adanalılara ulaştırılmaya çalışılmıştır.⁵⁴

Resmi günlerin yanı sıra Karacaoğlan, Ziya Paşa, Mimar Sinan gibi önemli şahsiyetler için de anma törenleri tertiplemiştir. Bu bağlamda ilk olarak 22 Mart 1935'te “Karacaoğlan Gecesi” adlı bir anma merasimi gerçekleştirileceği belirtil-

50 “Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları”, **Akgünler**, Sayı 19 (8 Temmuz 1936), s.1.

51 Milli mücadele neticesinde Adana'nın düşman işgalinden kurtarıldığı gün.

52 “Faydalı Bir Kurumumuz. Halkevi Nasıl Çalışıyor ve Önümüzdeki Günlerde Nasıl Çalışacak?”, **Akgünler**, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.2; “Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilançosu”, **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.3.

53 “Evimiz Aylık Bilançosu”, **Akgünler**, Sayı 4 (6 Nisan 1935), s.3.

54 “Dil Kurultayı ve Adana'daki Kutlama”, **Akgünler**, Sayı 21 (30 Eylül 1936), s.2.

miştir.⁵⁵ Ancak bir süre sonra merasimin 18 Nisan'a ertelendiği duyurulmuştur.⁵⁶ 18 Nisan günü halkevi salonunu dolduran kadın erkek birçok vatandaşın katılımı ile gerçekleştirilen gecede, Karacaoğlan'dan parçalar okunarak, türküler ve ağıtlar söylenmiştir. Büyük bir coşku içerisinde geçen gece, ertesi günde talebeler için tekrar edilmiştir. Mimar Sinan'ın ölüm yıldönümü münasebetiyle 9 Nisan Perşembe akşamı gerçekleştirilen törende ise Sinan'ın hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir.⁵⁷ Ziya Paşa'yı anmak için 1935 yılında gerçekleştirilen törende ise Ziya Paşa'nın hayatı ve eserleri üzerine konuşmalar yapıp, şiirleri okunduktan sonra Ulucami bahçesindeki mezarına gidilerek çelenk konulmuştur.⁵⁸

Köycüler Şubesi

Halkevlerinin açıldığı tarihlerde Türkiye genelinde olduğu gibi Adana'da da nüfusun ekseriyetini kırsal kesimde yaşayan insanlar oluşturmaktaydı.⁵⁹ Bu nedenle, toplumun ekseriyetini oluşturan bu insanların cumhuriyet değerlerine sahip bireyler haline getirilmesi ve yaşadıkları yerlerin sosyo-ekonomik açıdan kalkındırılması için halkevleri bünyesinde bir tane de "Köycülük Şubesi" ihdas edilmiştir. Adana Halkevi'nin köycülük şubesi de bu amaç doğrultusunda faaliyette bulunmuştur. Faaliyetlerin yıl içerisindeki dağılımına bakıldığında ise kışın yağmurdan yazın da sıcaktan dolayı yapılamayan köy gezilerinin yoğun olarak Mart-Haziran ve Eylül-Aralık aylarında gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu geziler esnasında bir taraftan köylerin ihtiyaçları tespit edilmiş bir taraftan da köyde bulunan hastaların tedavisi yapılarak, genel sıhhi konular, köylerin ağaçlandırılması, köyde yetiştirilen ürünler ve hayvancılık konusunda köylülere pratik bilgiler verilmiştir.⁶⁰

Geziler esnasında zaman zaman halkevinin diğer şubelerinden de istifade edilmiştir. Bu bağlamda müzeler komitesinin yardımıyla köylerin bakıma ihtiyacı olan yerleri tamir ettirilirken, içtimai yardım şubesinin yardımıyla da hay-

55 "Karacaoğlan Gecesi", **Akgünler**, Sayı 3 (2 Mart 1935), s.2.

56 "Evimiz Aylık Bilâncosu", **Akgünler**, Sayı 4 (6 Nisan 1935), s.3.

57 "Sinan Gecesi", **Akgünler**, Sayı 16 (23 Nisan 1936), s.1.

58 "Geçen Ay İçinde Halkevimiz", **Akgünler**, Sayı 6 (3 Haziran 1935), s.2. Şairin 56. ölüm yıldönümü de öğrencilerin, partililerin, öğretmenlerin ve halkın katılımıyla kutlanmıştır. "Ziya Paşa için Yapılan İhtifal", **Akgünler**, Sayı 17 (1 Haziran 1936), s.1.

59 Bu oran Adana'da yaklaşık olarak % 71 civarındadır. **1935 Genel Nüfus Sayımı, Seyhan Vilâyeti**, İstanbul 1937.

60 "Halkevimizin Başardığı İşler", **Akgünler**, Sayı 1 (5 Ocak 1935), s.3.

vanlarda ve insanlarda görülen hastalıklar ile bu hastalıkları önlemeye yönelik olarak köylülere bilgi verilmiştir. Hatta zaman zaman hastalarda tedavi edilmiştir. Örnek olarak 21 Haziranda gerçekleştirilen köy gezisi esnasında sosyal yardım ve kurslar şubesi ile işbirliği yapılarak 181 yoksul köylü muayene edilmiş, soyadı kanunu hakkında da köylüye bilgi verilmiştir.⁶¹ Köylerle sınırlı kalmayan bu faaliyetler, tarım işçisi olarak çalışmak için şehre gelen köylülere yönelik olarak da gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda her perşembe günü şehirde toplanan işçiler, halkevi üyesi doktorlar tarafından muayene edilerek hasta olanların tedavisi gerçekleştirilmiştir.⁶²

Geziler esnasında, köylerin en önemli eksiğinin okul olduğu görülmüştür. Görülen bütün eksiklik, köylülerin istekleriyle birlikte halkevi aracılığıyla ilgili makamlara iletilmiştir.⁶³ Geziler neticesinde köylere yönelik olarak üç yıllık bir kalkınma programı hazırlanmıştır. Program kapsamında; evlerin, bahçelerin, ahırların ve kümeslerin muntazam bir şekilde yer aldığı, hayvancılık olarak da arıcılığın teşvik edildiği bir örnek köy oluşturulmasına karar verilmiştir.⁶⁴ Bu amaçla, vilayet genelindeki bütün köylere örnek olması için Yüreğir bölgesindeki Mihmandar köyünün yapılandırılmasına karar verilmiştir. Bu nedenle, köyün öncelikli ihtiyacı olarak tespit edilen okul ve köy odasının inşası için bir arsa satın alınmıştır.⁶⁵ Arsanın ağaçlandırılması için ilkbahar aylarında köyde bir ağaç bayramı yapılması kararlaştırılmıştır.⁶⁶ Bu nedenle 1936 yılı Toprak Bayramı kutlamaları çerçevesinde Mihmandar köyüne 300 fidan dikilmiştir. Bu fidanlar sayesinde meydana getirilecek koruluğa ise bir köy odası ile okul yapılacağı ifade edilmiştir.⁶⁷

Geziler esnasında dikkat çeken bir hususta, arıcılığın geliştirilmesi amacıyla ön plana çıkarılması olmuştur. Bu nedenle köylülere, eski metotlarla yapılan

61 “Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları”, **Akgünler**, Sayı 19 (8 Temmuz 1936), s.4.

62 “Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları”, **Akgünler**, Sayı 18 (20 Haziran 1936), s.2.

63 “Halkevimiz Geçen Ağustos Ayında Neler Yaptı?”, **Akgünler**, Sayı 8 (2 Eylül 1935), s.1; “Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilânçosu”, **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.4.

64 “Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilânçosu”, **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.4.

65 “Evimizin Aylık Bilânçosu”, **Akgünler**, Sayı 4 (6 Nisan 1935), s.1.

66 “Faydalı Bir Kurumumuz. Halkevi Nasıl Çalışıyor ve Önümüzdeki Günlerde Nasıl Çalışacak?”, **Akgünler**, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.2.

67 “Mihmandar Köyümüzde Köycülük Kolu Tarafından Yeni Ağaçlar Dikildi”, **Akgünler**, Sayı 15 (1 Nisan 1936), s.2.

arıcılıkla modern metotlarla yapılan arıcılığın farkı anlatılmıştır. Hatta modern metotlarla arıcılığın nasıl yapılacağına dair halkevi tarafından ücretsiz kurslar açıldığı⁶⁸ gibi bu kurslara devam edenlerle halkevi tarafından ücretsiz yeni kovanlar verileceği de belirtilmiştir. Fakat istenilen özelliklere sahip kovanların Adana'da bulunamaması üzerine halkevi yönetimi, kovan yapımından anlayan üyelerinden örnek bir kovan hazırlamalarını istemiştir. Kısa bir süre içerisinde hazırlanan kovanlardan beğenilen bir tanesi çoğaltılarak köylülere dağıtılmıştır.⁶⁹ Ancak kovanlar için gerekli olan petek yapma makinesinin tedarik edilememesi yüzünden üretime hemen başlanamamıştır.⁷⁰

Köylülerinin eğitilmesiyle özel olarak ilgilenmiş olan şube, düzenlemiş olduğu geziler, konferanslar, geceler ve açmış olduğu kurslarla bu doğrultuda faaliyet göstermiştir. Şehirde gerçekleştirilen geceler ve konferanslar ile bir taraftan köylülerin eğitilmesi amaçlanırken bir taraftan da köylüler ile şehirliler arasında ortak bir bağ oluşturulmaya çalışılmıştır.⁷¹ Bu nedenle şehirliler ile köylülerin bir araya getirilerek müşterek program yapılan 22 Mart Toprak Bayramı'nın kutlanmasına özel bir önem verilmiştir.⁷²

Şube, köylülerin bilinçlendirilmesi için zaman zaman diğer şubelerle işbirliği de yapmıştır. Bu doğrultuda gerçekleştirilen işbirliğinden bir tanesi, neşriyat şubesi tarafından "*Türk köyü ve Türk köylüsü için*" parolasıyla yayımlanan Akgünler gazetesinin köylere düzenli bir şekilde ulaştırılması, dağıtılması ve köylülerin dileklerinin gazetede yayımlanmasına yönelik çalışmalar olmuştur.⁷³ Gazeteyi köylere ulaştırmakla yetinmeyen şube, gazetenin köylüler tarafından okunmasını sağlamak için de köy öğretmenlerinden yardım almıştır.⁷⁴ Hatta şube üyeleri tarafından gerçekleştirilen geziler esnasında köylülerin gazeteyi okuyup okumadığı da araştırılmıştır.⁷⁵

68 "Şehrimizde Bir Arıcılık Kursu Açılıyor", **Akgünler**, Sayı 12 (20 Ocak 1936), s.3; "Halkevimizde Yeniden Arıcılık, Daktilo ve Resim Kursları Açıldı", **Akgünler**, Sayı 14 (15 Mart 1936), s.1.

69 "Halkevimizin Nisan Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 5 (9 Mayıs 1935), s.4.

70 "Geçen Ay İçinde Halkevimiz", **Akgünler**, Sayı 6 (3 Haziran 1935), s.2.

71 "Evimizin Aylık Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 4 (6 Nisan 1935), s.1; "Halkevimizin Nisan Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 5 (9 Mayıs 1935), s.4.

72 "Halkevi Geçen Ay Ne Yaptı", **Akgünler**, Sayı 7 (1 Temmuz 1935), s.1.

73 "Halkevimizin Nisan Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 5 (9 Mayıs 1935), s.4.

74 "Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.4.

75 "Halkevi Geçen Ay Ne Yaptı", **Akgünler**, Sayı 7 (1 Temmuz 1935), s.1.

Köylere ve köylüye yönelik yapılan çalışmaların ne kadar başarılı olduğu, neler yapıldığı ve nelerin yapılması gerektiği konusunda şubenin zaman zaman özeleştiri yaptığı ve bu doğrultuda çalışma planı hazırladığı da görülmektedir. Nitekim 1935 yılı Aralık ayı içerisinde yapılan ve gazetede yer alan bir değerlendirilmede, şubenin gelecek birkaç aya dair hedefleri şu şekilde sıralanmıştır: Her hafta veya 15 günde bir köylülerle görüşülerek sıkıntıları dinlenecek, köylerin ağaçlandırılması, meyve ağacı yetiştirme, sebze üretme ve arıcılığa dair bilgi verilecek, hasta olan hayvan ve insanların tedavisi yaptırılarak, hastalıkları önlemeye yönelik çalışmalar yapılacak, okulsuz köylere okul yaptırılmasına çalışılacak, halkevinde çiftçi geceleri tertiplenecek ve köylünün sıhhi, bedî ve çiftçilik yönünden ilerlemesi için gayret sarf edilecek, şube üyelerinin köylere rahat gidip gelmesini temin için emrine bir tane kamyon verilerek, şubenin diğer şubelerle işbirliği yapması kolaylaştırılacaktır. Nitekim numune köy olarak ele alınan Mihmandar köyünde gerçekleştirilen ağaç bayramı da bu kapsamda ele alınan ve gerçekleştirilen bir faaliyet olmuştur.⁷⁶

Bu değerlendirme ışığında şubenin 1936 yılı hedefleri; köylerde ihtiyar yönetim odalarının açılması, geçici ve bulaşıcı hastalıklarla ilgili konferanslar verilmesi ve yayım yapılması, ovada yaşayan aşiretler arasında inceleme yapılarak bir okul yaptırılması, yabancı dil konuşan köylülerin saptanması, toprak bayramı kutlamalarına köylülerin katılımının sağlanması, pamuk ekimi üstüne incelemeler yapılması, klevland pamuğunun ekim işinin bir kanuna bağlanmış olmasından dolayı bu konuda köylünün bilgilendirilmesi ve yoksul köylülerin şehirdeki işlerinin takip edilmesi şeklinde belirlenmiştir.⁷⁷ Bu hedefler doğrultusunda hareket eden şube üyeleri, kış aylarında köy yollarının kapanması ile duran köy gezilerine, bahar aylarında yolların ulaşılabilirliği ile birlikte tekrar başlamışlardır. Bu kapsamda ilk olarak Yemişler köyüne gidilmiştir. Köye yaptırılması planlanan okulun yerini inceleyen şube üyeleri, bu esnada köyde bulunan 87 hastanın muayenesini yaptırarak, ilaçlarını vermişlerdir. 18 köyde ise kazanç kaynakları, köy defterleri, istida, ilmühaber, mektup yazmak, zabıt varakası tutmak gibi konularla ilgili bilgi vermişler, geziler esnasında metruk vaziyette buldukları bir çocuğa sütüne ayarlamışlar, müracaat eden birçok köylüye de yardım yapmışlardır. Ayrıca şube üyelerinden Şahin Bey'in yaz aylarıyla

76 "Faydalı Bir Kurumumuz. Halkevi Nasıl Çalışıyor ve Önümüzdeki Günlerde Nasıl Çalışacak?", **Akgünler**, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.2.

77 "Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.4.

birlikte köyleri aydınlatma gezileri kapsamında Pozantı ve Kamışlı havalisindeki köylere giderek “*Köy Kanunu*” hakkında sohbetler yapacağı belirtilmiştir.⁷⁸

Güzel Sanatlar Şubesi

Halkevleri tarafından organize edilen sanatsal faaliyetler bu şube aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda şube tarafından özel günlerde konser vermek üzere bir bando takımı meydana getirilmiştir. Bandonun verdiği ilk konserin beğenilmesi üzerine 15 günde veya ayda bir konser vereceği belirtilmiştir. Bandonun ilgi görmesi üzerine, 14 kişilik bir açık hava bandosu⁷⁹ ile özel gecelerde konser vermek üzere 100 kişilik bir de koro oluşturulmuştur.⁸⁰ Bu bando ve koronun iştiraki ile gerçekleştirilen ilk tören ise Adana'nın düşman işgalinden kurtuluş günü olan 5 Ocak münasebetiyle halkevinde tertiplenen balo olmuştur.⁸¹

Şube tarafından kültürü yayma noktasında sinemaya özel bir önem verilmiştir. Bu nedenle 1935 yılı Şubat ayında, o dönem için Adana'daki en kuvvetli sinema makinesi olduğu ifade edilen sesli bir sinema makinesi almıştır.⁸² Portatiflik özelliği ön plana çıkan makinenin, köylere ve kasabalara da rahatça taşınabileceği ve film gösterimlerde kullanılabileceği ifade edilmiştir. Makinenin alınması ile birlikte daha önce halkevi tarafından kayda alınan filmlerin yanı sıra farklı konularla ilgili tedarik edilen filmlerin gösterimi de gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Ankara Halkevi'nden bilhassa köylülere gösterilmek üzere sağlıklı ilgili 12 yeni film istenmiştir. Bu film gösterimlerinden dolayı vatandaşlardan herhangi bir ücret alınmamıştır.⁸³ Ancak makinenin alınması ile birlikte sinema salonu ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine açıklama yapan halkevi yönetimi, kısa bir süre içerisinde bir sinema salonunun inşa edileceğini belirtmiştir.⁸⁴ Keman, piyano, mandolin ve akordeon kursları gibi faaliyetlerde şubenin öne

78 “Halkevimizin Bir Aylık Çalışma Bilançosu”, **Akgünler**, Sayı 17 (1 Haziran 1936), s.2.

79 “Halkevimizin Başardığı İşler”, **Akgünler**, Sayı 1 (5 Ocak 1935), s.3.

80 “Faydalı Bir Kurumumuz. Halkevi Nasıl Çalışıyor ve Önümüzdeki Günlerde Nasıl Çalışacak?”, **Akgünler**, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.2.

81 “5 Kânunusani Kurtuluş Bayramı”, **Akgünler**, Sayı 12 (20 Ocak 1936), s.4.

82 “Halkevimiz Bir Ay İçinde Neler Yaptı?”, **Akgünler**, Sayı 2 (2 Şubat 1935), s.1.

83 “Halkevi Küçük Haberleri”, **Akgünler**, Sayı 4 (6 Nisan 1935), s.4.

84 “Halkevimizde Önümüzdeki Sene İçinde Daha Verimli İşler Görülecek”, **Akgünler**, Sayı 3 (2 Mart 1935), s.3.

çıkan diğer sanatsal aktiviteleri olmuştur. Bunun yanı sıra şubenin kısa bir süre içerisinde bir tane saksafon alacağı ifade edilmiştir.⁸⁵

Halk türkülerinin derlenmesi yönünde de çalışmalar yapan şube,⁸⁶ ilk olarak Karacaoğlan günü için civar yerleşim yerlerden gelen âşıkların söylediği parça ve koşmaları notaya almıştır.⁸⁷ Bunun yanı sıra şehrin muhtelif yerlerinde bulunan hoparlörler yardımıyla bütün vatandaşlara ulaşacak şekilde halk türkeleri içerikli müzik yayını yapmıştır. Hatta zaman zaman İstanbul'dan da plaklar getirmek suretiyle vatandaşlara dinletmiştir.⁸⁸ Bunun yanı sıra her akşam halkevi bahçesinde plak yayını gerçekleştirmiştir.⁸⁹ Halk tarafından yoğun ilgi gören bu merasime, 15 gün içinde binden fazla vatandaş iştirak etmiştir.⁹⁰

Şubenin müzik kolu tarafından 4 Haziran 1936 tarihinde gerçekleştirilen gecede vatandaşlar tarafından yoğun ilgiyle karşılanmıştır. Gecenin yapıldığı salonun vatandaşlar tarafından hınca hınç doldurulması üzerine merasime iştirak edemeyenler için hoparlör yayını yapılmıştır.⁹¹ Dil Kurultayı kutlamaları çerçevesinde Adana'da bulunan Ankara Musiki Öğretmen Okulu talebeleri de halkevi bahçesinde, halka yönelik bir konser vermişlerdir.⁹² Şube, konserler ve müzik dinletilerinin yanı sıra büyük musiki bilginlerinin hayatı ve meşhur eserleri hakkında da konferanslar ve filmli gösterimler düzenlemiştir.⁹³

Faaliyet alanını sadece şehir merkezleri ile sınırlamayan şube, halkevi olmayan yerlerde yaşayan vatandaşlara ulusal oyunlarımızı öğretmek ve piyesler sahnelemek üzere bir tane seyyar sahne hazırlatmaya karar vermiştir.⁹⁴ Bunun yanı sıra zaman zaman diğer halkevi şubeleri ile de işbirliği yapmak suretiyle ortak

85 "Halkevinin Çalışmaları", **Akgünler**, Sayı 21 (30 Eylül 1936), s.2.

86 "Evimiz Aylık Bilânçosu", **Akgünler**, Sayı 4 (6 Nisan 1935), s.3.

87 "Halkevimizin Nisan Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 5 (9 Mayıs 1935), s.4.

88 "Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilânçosu", **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.3.

89 "Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları", **Akgünler**, Sayı 18 (20 Haziran 1936), s.2; "Halkevinin Çalışmaları", **Akgünler**, Sayı 21 (30 Eylül 1936), s.2.

90 "Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları", **Akgünler**, Sayı 19 (8 Temmuz 1936), s.1.

91 "Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları", **Akgünler**, Sayı 18 (20 Haziran 1936), s.2.

92 "Halkevinin Çalışmaları", **Akgünler**, Sayı 21 (30 Eylül 1936), s.2.

93 "Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilânçosu", **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.3.

94 "Faydalı Bir Kurumumuz. Halkevi Nasıl Çalışıyor ve Önümüzdeki Günlerde Nasıl Çalışacak?", **Akgünler**, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.2.

faaliyetler gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda müze ve sergi şubesi ile işbirliği yaparak⁹⁵ Haziran ayı içerisinde bir sergi açılışı gerçekleştirmiştir. Bir haftalığına açılan serginin vatandaşlar tarafından yoğun ilgi görmesi üzerine sergi süresi 5 gün daha uzatılmıştır. Bu zaman zarfında yaklaşık olarak 5.000 kişi tarafından ziyaret edilmiş olan sergiyi, birinci ve ikinci olarak ziyaret edenlere şube tarafından ödül verilmiştir. Ziyaret esnasında bazı eserler de ziyaretçiler tarafından satın alınmıştır.⁹⁶

İçtimai Yardım Şubesi:

İçtimai yardım şubesi, halkevinin bulunduğu bölgede yardıma muhtaç kimsesiz kadınlar, çocuklar, dullar, ihtiyarlar ve hasta vatandaşlar hakkında şefkat ve yardım duygularını uyandırmak ve yükseltmek için faaliyet göstermiştir.⁹⁷ Türkiye'nin içinde bulunduğu sosyal yapıdan dolayı bu şubenin faaliyetleri önem kazanmıştır. Bununla birlikte Adana Halkevi içtimai yardım şubesinin faaliyetlerine bakıldığında daha ziyade fakir öğrencilere yönelik sosyal içerikli politikaların ağırlıkta olduğu görülmektedir. Halka yönelik gerçekleştirilen faaliyetler ise daha ziyade hastaların muayene ve tedavisi şeklinde olmuştur.

Şubenin öğrenci odaklı faaliyet göstermesinde Adana'daki kimsesiz ve yoksul öğrencilerin ihtiyaçları karşılayan Himaye-i Etfal (Çocuk Esirgeme Kurumu) ve Maarif Cemiyetlerinin yeterince yardım alamamaları nedeniyle öğrencilere yaptıkları yardımları kesmesi etkili olmuştur. Bunun üzerine daha önce bu kurumlardan yardım alan ve yardıma muhtaç olan öğrenciler, halkevine müracaat ederek yardım talebinde bulunmuşlardır. Bu talep üzerine CHP Seyhan Vilâyeti İdare Heyeti Reisi Öрге Evren'in himayesinde halkevi içtimai yardım şubesi, Çocuk Esirgeme Kurumu ve Maarif Cemiyeti temsilcilerinden oluşan bir heyet tarafından 25 Teşrinisani 1933 tarihinde bir Bakımevi kurulmuştur.⁹⁸ Çocuk Esirgeme Kurumu'nun idaresinde ve halkevinin himayesinde kurulmuş olan Bakımevi, öğrencilere yönelik olarak faaliyette bulunması nedeniyle okulların açık olduğu dönemde hizmet vermiştir. Bu bağlamda kimsesiz ve yoksul öğrencilerin barınma, yeme içme, giyim, defter, kitap gibi ihtiyaçlarını karşılamıştır.

95 “Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilânçosu”, **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.3.

96 “Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları”, **Akgünler**, Sayı 18 (20 Haziran 1936), s.2.

97 **CHF Halkevleri Talimatnamesi**, Ankara 1932, s.16.

98 “Halkevimiz Geçen Ağustos Ayında Neler Yaptı?”, **Akgünler**, Sayı 8 (2 Eylül 1935), s.3; “Bakımevi Çocukları”, **Akgünler**, Sayı 4 (6 Nisan 1935), s.1.

Nitekim 25 Teşrinisani 1933-20 Haziran 1934 tarihleri arasında her gün 550 yoksul öğrenciye yemek vermiştir. Ayrıca belirtilen dönemde 608 çift kundura, 740 çift çorap, muhtelif miktarda elbise, 135 lira değerinde kitap, 1.700 adet defter ve kalem dağıtmış, yatılı olarak barındırdığı 35 öğrencinin ise her türlü ihtiyaçlarını karşılamıştır. 1934-1935 eğitim öğretim dönemi kapsayan 27 Ekim 1934-30 Haziran 1935 tarihleri arasında da günlük 650-750 arasında öğrenciye yemek vermiştir. Bunun yanı sıra 33 çift terlik, 860 çift çorap, 18 kasket, 18 takım elbise, 41 çift kundura, 41 gömlek, 49 takım iç çamaşırı, 5 pantolon, 31 parça kullanılmış pantolon, ceket, muşamba, 926 metre elbiselik keten, 786 çift yemeni, 874 adet kalem ve defter, 150 lira kıymetinde de kitap dağıtmıştır.⁹⁹ Ayrıca, 43 öğrencinin barınma ihtiyacı karşılanarak bu öğrencilerden sürekli olarak bakımevinde kalan 36'sının iç çamaşırları, elbise, kundura, hamam, traş, kitap gibi ihtiyaçlarını temin etmiş, sağlık problemi olanların tedavileri yaptırılmıştır. Bu hizmetlerin karşılığında harcanan 9.378 lira 17 kuruş ise Halkevi, Himaye-i Etfal ve merhum Merakızâde Mahmut Efendi tevliyet heyeti, Maarif Cemiyeti, Fırka Reisi Öрге Evren'in himaye ettiği müsamere, balo gibi etkinliklerin gelirleri ve halkın katkıları ile karşılanmıştır.¹⁰⁰

Okulların yaz tatiline girmesi ile faaliyetlerine ara veren Bakımevi, Ekim ayında okulların açılması ile tekrar faaliyete geçmiştir. Bu bağlamda 1935-1936 eğitim öğretim döneminde günde ortalama 730 yoksul çocuğa öğle yemeği vermiş, 36 çocuğun barınma ihtiyacı ile sabah-akşam yemeklerini karşılamış, satın aldığı 500 liralık ders kitabını da fakir öğrencilere dağıtmıştır.¹⁰¹ 1936 Ocak ayında ise günlük ortalama 720 civarında öğrenciye öğle yemeği vermiş, 34 öğrencinin de barınma ihtiyacını karşılamıştır. Bunun yanı sıra 390 kalem, 776 defter, 14 takım elbise, 40 çift kundura, 284 çift ayak yemenisi, 33 pantolon, 153 çift çorap, 17 kasket, 1 takım kız elbisesi, 3 takım da ufak çocuk elbisesi dağıtmıştır.¹⁰² Nisan ayında ise günlük ortalama 700 öğrenciye öğle yemeği vermiş, aylık olarak verilen yemek miktarı ise 19.961 kabı bulmuştur.¹⁰³ Öğrencilerin

99 "Evimizin Aylık Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 4 (6 Nisan 1935), s.1.

100 "Halkevimiz Geçen Ağustos Ayında Neler Yaptı?", **Akgünler**, Sayı 8 (2 Eylül 1935), s.3; "Evimiz Aylık Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 4 (6 Nisan 1935), s.3.

101 "Halkevimizin Başardığı İşler", **Akgünler**, Sayı 1 (5 Ocak 1935), s.3.

102 "Halkevimiz Bir Ay İçinde Neler Yaptı?", **Akgünler**, Sayı 2 (2 Şubat 1935), s.1.

103 "Halkevimizin Nisan Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 5 (9 Mayıs 1935), s.1.

yanı sıra cezaevindeki mahpuslarla da ilgilenen şube, cezaevinde bulunan ders-hane ile okulun kalem, kitap gibi ihtiyaçlarını karşılamıştır.¹⁰⁴

Gazetenin 1935 yılı Aralık sayısında, şubenin 1935 yılı faaliyetleri değerlendirilerek 1936 yılı planlarına dair bilgi verilmiştir. Buna göre bakımevinin, kimsesiz ve yoksul öğrencilere yardım ettiği ve etmeye devam edeceği, hapishane okuma odasının kitap ihtiyacının şartlar dâhilinde giderileceği, müracaatta bulunan fakir hastaların tedavilerinin yapıldığı ve yapılmaya devam edileceği, halkın sağlık bilgisini artırmaya yönelik konferanslar verileceği, vatandaşların şehirdeki işlerini kolaylaştırmak için de köycülük kolu ile işbirliği yapılacağı belirtilmiştir.¹⁰⁵ Bu bilgiler ışığında şubenin 1936 yılı Şubat-Eylül arası faaliyetleri şu şekilde olmuştur: Şubat ayında Çocuk Esirgeme Kurumu ve Kültür Kurumu ile işbirliği yapılarak bakımevinde kalan yoksul öğrencilerin ihtiyaçları giderilmiş, 97.962 kişiye yemek verilmiş, ihtiyacı olanlara elbise, ayakkabı, kitap, defter dağıtılmış, halkevi bahçesi, Yıldız ve Seyhan parklarında sağlık konulu filmler gösterilmiş, hapishanede açılan okuma odasına ve kurslara yardım edilmiş, 34 yoksul hasta tedavi ettirilmiş, Etibba Odası (Tabipler Odası) ile işbirliği yapılarak hastalıklar ve çocuk bakımı konulu konferanslar verdirilmiş, köycülük komitesiyle işbirliği yapılarak hasta köylüler tedavi ettirilmiştir.¹⁰⁶ Mayıs ayında ise yer olmaması sebebiyle açıkta kalan Erkek Lisesi'nin 50 fakir öğrencisi bakımevine tekrar kaydedilmiş, birçok fakire nakdi yardımda bulunulmuş, 9 kişiye ayakkabı, 11 kişiye elbise, 11 kişiye ilaç, 1 kişiye gömlek, 1 kişiye önlük alınmış, 6 hasta hastaneye gönderilmiş, fakir talebelere de 98 lira iaşe parası verilmiştir.¹⁰⁷

Okulların kapanmasıyla birlikte şubenin öğrencilere yaptığı yardımların vatandaşa yönlendirildiği buna karşın miktarının azaldığı görülmektedir. Örnek olarak Temmuz ayında, 6 fakire 41 lira para yardımında bulunulmuş, 2 kimsesize de 1051 kuruş yemek parası verilmiştir.¹⁰⁸ Eylül ayında ise lise son sınıf öğrencilerinden çalışkan, terbiyeli, yoksul ve sıhhi durumları çalışmaya elverişli

104 “Geçen Ay İçinde Halkevimiz”, **Akgünler**, Sayı 6 (3 Haziran 1935), s.2

105 “Faydalı Bir Kurumumuz. Halkevi Nasıl Çalışıyor ve Önümüzdeki Günlerde Nasıl Çalışacak?”, **Akgünler**, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.2.

106 “Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilânçosu”, **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.3.

107 “Halkevimizin Bir Aylık Çalışma Bilânçosu”, **Akgünler**, Sayı 17 (1 Haziran 1936), s.2.

108 “Halkevimizin Geçen On Beş Gün İçindeki Çalışmaları”, **Akgünler**, Sayı 20 (31 Temmuz 1936), s.3.

olmayan öğrencilerin okul açılıncaya kadarki yiyecekleri temin edilmiş, halkevine başvuran hasta yurttaşların tedavisi yaptırılmış, mekteplerini bitirip yüksek mekteplere gidecek olanların da yol masrafları karşılanmıştır.¹⁰⁹

Şubenin, yoksul öğrenciler ile vatandaşlara yapmış olduğu nakdi ve aynî yardımların haricindeki en önemli faaliyeti sağlık konusunda olmuştur. Bulaşıcı hastalıklarla ilgili konferanslar düzenleyen şube, Sağlık Bakanlığı tarafından gönderilen ve hastalıklarla ilgili bilgi veren filmlerin gösterimini de halkevi bahçesinde ücretsiz olarak gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda gösterimi gerçekleştirilen ilk film “*Frenği*” olmuştur.¹¹⁰ Yoksul hastaların tedavileriyle de ilgilenen şube, 1935 yılı Ağustos’unda muayene ettirdiği 47 kişinin 39’unu tedavi amaçlı olarak çeşitli sağlık müesseselerine yerleştirmiştir. Şehirdeki hastaların yanı sıra köycülük komitesi ile işbirliği yapılmak suretiyle köyde yaşayan yoksul hastalarla da ilgilenilmiştir.¹¹¹

Çalışmak amacıyla şehre gelen ve bu esnada hastalanan yoksul amele ve tarım işçilerinin muayene ve tedavilerinin yapılması amacıyla şube tarafından 4 Haziran 1936 tarihinde Karşıyaka’da bir tane Bakımevi açılmıştır.¹¹² Her Perşembe günü şehirde toplanan işçilerden arzu edenler buraya gelerek ücretsiz olarak muayene olmuşlardır. Örnek olarak 19 Haziran’da muayenesi yapılan 164 hastadan durumu ağır olan iki kişi hastaneye yatırılmış, 4 kişi deri ve tenasül dispanserine gönderilmiş, diğerlerinin ise tedavisine başlanmıştır. Ayrıca Bakımevi’nin açılmasını müteakiben ilk üç hafta içerisinde 460-470 kişi¹¹³, 8 Temmuz’a kadar 868 kişi¹¹⁴, Temmuzun son on beş gününde ise 141 kişi muayene edilerek ihtiyacı olanların tedavisine başlanmıştır.¹¹⁵ Bu dönemde Adana’da yaygın olarak görülen malarya (sıtma) hastalığının tedavisi için de Sıtma Mü-

109 “Halkevinin Çalışmaları”, **Akgünler**, Sayı 21 (30 Eylül 1936), s.1.

110 “Geçen Ay İçinde Halkevimiz”, **Akgünler**, Sayı 6 (3 Haziran 1935), s.2; “Halkevi Geçen Ay Ne Yaptı”, **Akgünler**, Sayı 7 (1 Temmuz 1935), s.2.

111 “Halkevimiz Geçen Ağustos Ayında Neler Yaptı?”, **Akgünler**, Sayı 8 (2 Eylül 1935), s.2; “Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları”, **Akgünler**, Sayı 19 (8 Temmuz 1936), s.1, 4.

112 “Halkevi Bakımyurdu Açıyor”, **Akgünler**, Sayı 17 (1 Haziran 1936), s.1.

113 “Muayene Evinde Muayene Edilenlerin Sayısı 460’ı Buldu”, **Akgünler**, Sayı 18 (20 Haziran 1936), s.1.

114 “Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları”, **Akgünler**, Sayı 19 (8 Temmuz 1936), s.1, 4.

115 “Halkevimizin Geçen On Beş Gün İçindeki Çalışmaları”, **Akgünler**, Sayı 20 (31 Temmuz 1936), s.3.

cadele Enstitüsü ile işbirliği yapılarak, hastalara kinin tedavisi uygulanmıştır.¹¹⁶ Ağustos ayı ile birlikte tarımsal işçi sezonunun sona ermesi ve işçilerin köylerine dönmesi üzerine Bakımevinin faaliyeti de gelecek yaz mevsiminde işçiler tekrar gelene kadar tatil edilmiştir.¹¹⁷

Spor Şubesi

Adana şehri, iklimi ve coğrafi şartlarının müspet yöndeki tesiriyle cumhuriyetin ilk yıllarında yüzme ve sutopu gibi spor dalları başta olmak üzere birçok dalda önemli sporcular yetiştirmiştir. Ancak Adana'yı sportif anlamda daha üst seviyelere taşımayı amaçlayan halkevi yönetimi, kulüplerin daha etkili ve verimli olabilmesi için dört olan şehirdeki spor kulübü sayısını birleşmelerle ikiye düşürmeye çalışmıştır.¹¹⁸ Nitekim bu doğrultuda atılan ilk adım Adana Spor ile Seyhan Spor kulüplerinin birleştirilmesi olmuştur.¹¹⁹ Bunun yanı sıra bazı spor dalları da gelişmesi için şube tarafından bizzat desteklenmiştir. Bunlardan birisi de ata sporumuz olan cirittir.¹²⁰ Bu sporun düzenli ve muntazam bir şekilde yapılmasını amaçlayan şube, bu nedenle "*Cirid Oyununun Kuralları*" adlı bir de talimatname bastırmıştır.¹²¹ Ayrıca cirit oynamak üzere halkevi çatısı altında bir araya gelen gençlere, havanın müsait olduğu Cuma günleri kurallara uygun bir şekilde cirit oynama eğitimi verilmiştir.¹²² Eğitimi başarı ile tamamlayanlar havanın uygun olduğu Pazar günleri öğleden sonra Demirköprü civarında bir araya gelerek halkevinin himayesinde ve tanzim edilen program dâhilinde cirit oynamışlardır. Oyunlar esnasında görev yapan hakem heyeti ise Baytar Adil, Komiser Şerafettin, Ciritçi Mahmut ve Çavuş Ali ile İbrahim Çavuş'tan meydana gelmiştir.¹²³ Özel elbiseleri ve değnekleri ile oyun oynayan ciritçiler, bayram

116 "Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları", **Akgünler**, Sayı 18 (20 Haziran 1936), s.2.

117 "Halkevimizin Geçen On Beş Gün İçindeki Çalışmaları", **Akgünler**, Sayı 20 (31 Temmuz 1936), s.3.

118 "Halkevimizin Başardığı İşler", **Akgünler**, Sayı 1 (5 Ocak 1935), s.3.

119 "Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.3.

120 "Halkevimizin Başardığı İşler", **Akgünler**, Sayı 1 (5 Ocak 1935), s.3.

121 "Faydalı Bir Kurumumuz. Halkevi Nasıl Çalışıyor ve Önümüzdeki Günlerde Nasıl Çalışacak?", **Akgünler**, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.2.

122 "Evimizin Aylık Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 4 (6 Nisan 1935), s.1.

123 "Cirit Oyunları", **Akgünler**, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.3.

gibi özel günlerde gösteri amaçlı müsabakalarda yapmışlardır.¹²⁴ Başlangıçta 16 kişilik bir grup tarafından gerçekleştirilen müsabakalar, yeni katılımlarla birlikte kalabalık bir sporcu kitlesi tarafından oynanmaya başlanmıştır.¹²⁵ Köylülerinde yoğun ilgi gösterdiği bu oyunlar¹²⁶, yaz aylarının gelmesi ve sıcakların artmasıyla birlikte sona ermiştir.

Futbol, cirit gibi ağır sporlar yaz sıcaklarının başlamasıyla birlikte yerini tenis ve yüzme gibi spor dallarına bırakmıştır.¹²⁷ Özellikle Seyhan nehrinin varlığı ve yaz süresinin uzun olması Adana'da yüzme sporunun gelişmesine yardımcı olmuştur. Yaz aylarıyla birlikte yoğun ilgi gösterilen bir diğer spor dalı da tenis olmuştur. Tenis sporunun gelişmesine büyük önem veren halkevi yönetimi, evin bahçesine bir tane de tenis sahası yaptırmıştır.¹²⁸ Ancak buranın yetersiz gelmesi üzerine stadyuma bir tenis sahası yapılması için şube tarafından belediyeye müracaatta bulunulmuştur. İsteğin uygun görülmesi üzerine başlayan çalışmalar¹²⁹ kısa sürede neticelendirilerek yeni tenis sahası 1936 Mayıs ayı içerisinde törenle hizmete açılmıştır.¹³⁰

Şubenin gelişmesi için üzerinde durduğu bir diğer spor dalı da atlı spor olmuştur. Ata ve at sporlarına meraklı olan Adanalılar, halkevi bünyesinde toplanarak bir "*Atlı Spor Kulübü*" kurmuşlardır. 30'dan fazla üyesi olan kulübün üyeleri arasında Vali Tefvik Hâdi Baysal, Cumhuriyet Halk Partisi İlyön Kurul Başkanı Balıkesir Milletvekili Öрге Evren, Tümgeneral Salih Avgın da yer almıştır. Kulüp, atların barınma ihtiyacını gidermek amacıyla bir tane ahır tutarak tamirini yaptırmış, kulüp üyeleri de atlı sporların yaygınlaşması için Pazar günleri toplu kır gezintileri düzenlemişlerdir.¹³¹

124 "Cirit Oyunları", **Akgünler**, Sayı 14 (15 Mart 1936), s.4.

125 "Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.3.

126 "Cirit Oyunları", **Akgünler**, Sayı 12 (20 Ocak 1936), s.1.

127 "Halkevi Geçen Ay Ne Yaptı", **Akgünler**, Sayı 7 (1 Temmuz 1935), s.1; "Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları", **Akgünler**, Sayı 18 (20 Haziran 1936), s.2; "Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları", **Akgünler**, Sayı 19 (8 Temmuz 1936), s.1.

128 "Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.3.

129 "Halkevimizin Nisan Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 5 (9 Mayıs 1935), s.1.

130 "Halkevimizin Bir Aylık Çalışması", **Akgünler**, Sayı 17 (1 Haziran 1936), s.2.

131 "Atlı Spor Kulübü", **Akgünler**, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.3; "Atlı Spor Kulübü", **Akgünler**, Sayı 12 (20 Ocak 1936), s.2.

Coğrafi koşulların etkisiyle gelişmesi için üzerinde durulan bir diğer spor dalı ise dağ sporları olmuştur.¹³² Dağ sporları için gerekli malzemelerin temin edilmesiyle birlikte bütün masrafları halkevi tarafından karşılanmak üzere 40-50 kişilik bir kafilenin Toroslar'a doğru hareket edeceği belirtilmiştir. Ancak havanın yağışlı olması sebebiyle yolculuk Mayıs ayına ertelenmiştir.¹³³ Şube tarafından yapılan açıklamada, bahar ve yaz aylarının yanı sıra kış aylarında da dağ sporunun yapılmasının amaçlandığı belirtilmiştir.¹³⁴ Ancak buna rağmen bu spor dalıyla ilgili gerçekleştirilen faaliyetler Toroslar'ı tanımaya yönelik gezilerden ibaret kalmıştır. Yaygınlaşması için desteklenen diğer spor dalları ise bisiklet, avcılık, atıcılık ve atletizm olmuştur. Bunların yanı sıra bambu kamışı, disk ve gülle satın alınarak, bu dallarda mücadele edecek sporcuların yetiştirilmesine de çalışılmıştır.¹³⁵ Bisiklet sporunun gelişmesi için ödüllü yarışlar tertip edilmiş¹³⁶, avcılık ve atıcılık sporunun gelişmesi için bu spor dallarına ilgi duyan gençler bir araya toplanarak süreklilikli avları düzenlenmiş, atletizm dalında ise ödüllü kır koşusu tertip edilmiştir.¹³⁷

Bedenen, ruhen ve ahlâken nitelikli sporcuların yetişmesi için faaliyet göstermiş olan halkevi spor şubesi, bunu temin için bir de spor bayramı gerçekleştirmiştir. 5 Nisan Pazar günü şehir stadyumunda gerçekleştirilen müsabakalara, Çukurova bölgesindeki bütün sporcular katılmıştır. Saat 13.00'te halkevi bandosu öncülüğünde, halkevi bahçesinden harekete geçen sporcular, önde Türk bayrağı arkada altı oklu CHP bayrağı olduğu halde, saat kulesi, yeni otel ve asfalt yolu takip ederek Atatürk Parkı'na gelmişler ve burada bulunan Atatürk anıtına çelenk koymuşlardır. Çelenk konulmasını müteakiben sporcuların şehir alanına gelmesi ve bandonun İstiklâl Marş'ını çalmasıyla birlikte müsabakalarda başlamıştır. Yüksek atlama, 800 metre koşu, gülle atma, 100 metre koşu, tek adım, 400 metre koşu, disk, 1500 metre koşu, üç adım, 200 metre koşu, sıırıyla yüksek

132 "Halkevimizin Başardığı İşler", **Akgünler**, Sayı 1 (5 Ocak 1935), s.3.

133 "Halkevimiz Bir Ay İçinde Neler Yaptı?", **Akgünler**, Sayı 2 (2 Şubat 1935), s.1.

134 "Faydalı Bir Kurumumuz. Halkevi Nasıl Çalışıyor ve Önümüzdeki Günlerde Nasıl Çalışacak?", **Akgünler**, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.2.

135 "Spor Bayramı ve Spor Komitesine Yeni Eşyalar Alındı", **Akgünler**, Sayı 15 (1 Nisan 1936), s.2.

136 "Halkevimizin Bir Aylık Çalışması", **Akgünler**, Sayı 17 (1 Haziran 1936), s.2.

137 "Faydalı Bir Kurumumuz. Halkevi Nasıl Çalışıyor ve Önümüzdeki Günlerde Nasıl Çalışacak?", **Akgünler**, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.2; "Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.3; "Sokak Koşusu", **Akgünler**, Sayı 14 (15 Mart 1936), s.4.

atlama, 3000 metre koşu, bayrak yarışı gibi müsabakaların yapılmasından sonra programda öngörülen futbol maçları gerçekleştirilmiştir.¹³⁸

Sporun yaygınlaşması amacıyla merkezi Ankara’da bulunan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı Kurumu’nun Almanya’dan getirttiği spor filmleri bütün halkevlerinde olduğu gibi Adana’da halkevinde de ücretsiz olarak gösterilmiştir. Alman spor muallimi Alki Abraham da 1935 yılı Mayıs’ında Adana’ya getirdiği filmlerle küçükten büyüğe herkesin yapması gereken spor hareketleri hakkında bilgi vermiştir. Filmlerin büyük ilgi uyandırması üzerine birkaç ay sonra Almanya’dan yeni filmler getireceğini ifade etmiştir.¹³⁹ Bunun yanı sıra daha önce filme alınan spor hareketleri vatandaşlara ücretsiz olarak izlettirilmiştir¹⁴⁰, beden terbiyesi ile alakalı olarak da konferanslar tertiplenmiştir.¹⁴¹ Ayrıca şube tarafından bir de spor gecesi düzenleneceği açıklanmıştır.¹⁴² Ancak gazetede, halkevi tarafından böyle bir gecenin yapıldığına dair herhangi bir haber yer almamıştır.

Kütüphane ve Neşriyat Şubesi

Halkevlerinin kütüphane ve neşriyatla ilgili hizmetleri bu şube tarafından yerine getirilmiştir. Adana Halkevi’nin ilgili şubesi de oluşturmuş olduğu kütüphane, okuma odaları, gerçekleştirmiş olduğu sinema filmi gösterimleri ve yayımlamış olduğu “*Akgünler*” gazetesi ile halkevinin en faal şubelerinden birisi olmuştur. Bu bağlamda şubenin çalışmaları öncelikle halkevi bünyesinde bulunan umumi kütüphaneyi şehrin ihtiyaçlarına uygun modern bir hale getirmeye yönelik olmuştur. Bunu müteakiben bazı fırka ocakları ile köylere okuma salonları açmıştır. Köylere yönelik çalışmalarda şubenin en önemli yardımcısı köycülük şubesi olmuştur. Bunun yanı sıra köylüleri bilinçlendirmek için köy öğretmenlerinden istifade edilmiş, şehirde yaşayan vatandaşları bilinçlendirmek için ise broşürler hazırlanarak dağıtılmıştır.¹⁴³

138 “Spor Bayramı”, **Akgünler**, Sayı 16 (23 Nisan 1936), s.4.

139 “Geçen Ay İçinde Halkevimiz”, **Akgünler**, Sayı 6 (3 Haziran 1935), s.2.

140 “Halkevimizin Bir Aylık Çalışması”, **Akgünler**, Sayı 17 (1 Haziran 1936), s.2; “Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları”, **Akgünler**, Sayı 18 (20 Haziran 1936), s.2.

141 “Faydalı Bir Kurumumuz. Halkevi Nasıl Çalışıyor ve Önümüzdeki Günlerde Nasıl Çalışacak?”, **Akgünler**, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.2.

142 “Evimizin Aylık Bilançosu”, **Akgünler**, Sayı 4 (6 Nisan 1935), s.1.

143 “Faydalı Bir Kurumumuz. Halkevi Nasıl Çalışıyor ve Önümüzdeki Günlerde Nasıl Çalışacak?”, **Akgünler**, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.2.

Halkevinin yeni parti binasına taşınmasıyla birlikte şubenin faaliyetleri daha düzenli ve faydalı olmaya başlamıştır.¹⁴⁴ Özellikle yeni parti binasının işlek bir cadde üzerinde bulunması ve elektrik donanımlı olması¹⁴⁵ buradaki kütüphaneden istifade eden vatandaş sayısının hızla artmasına neden olmuştur. Bu talebe bağlı olarak 2.377 kitap mevcudu olan kütüphaneye¹⁴⁶, Haziran ayı içerisinde 162¹⁴⁷, Temmuz ayı içerisinde 10 tane daha yeni kitap satın alınmış, mevcut birçok kitap da ciltletirilmiştir.¹⁴⁸ Bunun neticesinde kütüphaneden istifade eden vatandaş sayısı ayda 3.000'i aşmıştır.¹⁴⁹ Ancak bununla da yetinmeyen şube, başta hapishane olmak üzere şehrin muhtelif yerlerine okuma odaları açmak üzere çalışmalar yapmıştır. Nitekim kısa bir süre sonra hapishanede bir tane okuma odası açmıştır. Bu okuma odasına konulmak üzere halkevinin umumi kütüphanesinde fazla nüshası bulunan kitapları verdiği gibi çeşitli gazete ve mecmualarla mahpusların ahlâki ve ruhi halleri üzerinde müspet tesirler yapacak nitelikte kitaplar almak üzere sipariş etmiştir.¹⁵⁰

Çalışmalarını çok yönlü olarak devam ettiren şube, sinema konusundaki çalışmalarıyla da adından söz ettirmiştir. 1935 yılı içerisinde satın alınan sesli sinema makinesi bu konuda önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu makine ile önemli gün ve gecelere dair etkinlikler ilerleyen dönemlerde vatandaşlara izlettirilmek üzere kayda alınmaya başlanmıştır. Bu amaçla gerçekleştirilen ilk kayıt, halkevlerinin 1935 yılı açılış yıldönümü merasimi olmuştur. Öncelikle İstanbul'a gönderilen bu kayıtlar¹⁵¹, gerekli işlemlerden geçirildikten ve gösterime hazır hale geldikten sonra vatandaşa izlettirilmeye başlanmıştır.¹⁵² Bunun yanı sıra, yöre halkının ekseriyetinin temel geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılığa dair film gösterimleri de gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede gerçekleştirilen ve zehirli otlar hakkında bilgi veren bir filmi yaklaşık olarak 700 kişi

144 "Halkevimizin Nisan Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 5 (9 Mayıs 1935), s.4.

145 "Halkevimiz Geçen Ağustos Ayında Neler Yaptı?", **Akgünler**, Sayı 8 (2 Eylül 1935), s.2.

146 "Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.4.

147 "Halkevimizin Bir Aylık Çalışma Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 17 (1 Haziran 1936), s.2.

148 "Halkevimizin Geçen On Beş Gün İçindeki Çalışmaları", **Akgünler**, Sayı 20 (31 Temmuz 1936), s.3.

149 "Halkevimizin Başardığı İşler", **Akgünler**, Sayı 1 (5 Ocak 1935), s.3.

150 "Evimizin Aylık Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 4 (6 Nisan 1935), s.1.

151 "Evimizin Aylık Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 4 (6 Nisan 1935), s.1.

152 "Halkevimizin Nisan Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 5 (9 Mayıs 1935), s.4.

izlemiştir.¹⁵³ Bu filmlerden daha fazla vatandaşın istifade etmesini isteyen şube, halkevi sinemasının yanı sıra şehirde bulunan diğer sinemalarda da bu filmlerin gösterilmesini sağlamıştır.¹⁵⁴ Herhangi bir ücret alınmadan gerçekleştirilen bu etkinliklerden daha çok vatandaşın yararlanması için şehrin muhtelif yerlerine yerleştirilmek üzere iki tane hoparlör ile bir tane mikrofon satın alınmıştır.¹⁵⁵ Bu cihazlar sayesinde gerçekleştirilen etkinliklerden hapisanedeki mahpuslarda istifade etmeye başlamışlardır. Şehirde gerçekleştirilen film gösterimlerinden köylülerin istifade etmesi içinde birtakım çalışmalar yapılmıştır. Bunun yanı sıra özellikle tarım ve hayvancılık konusunda köylüyü bilgilendirmek ve halkevinin faaliyetlerinden haberdar kılmak amacıyla “*Akgünler*” adında bir de gazete yayımlanmaya başlanmıştır.¹⁵⁶ İlk sayıları aylık olarak yayımlanan gazete, daha etkili olması amacıyla bir süre sonra 15 günde bir yayımlanmaya başlanmıştır.¹⁵⁷ Şubenin üzerinde durduğu bir diğer konu ise müzik yayını olmuştur. Bu hususta Güzel Sanatlar Şubesi ile işbirliği yapılmıştır. Ancak 1936 yılı Haziran ayı sonunda şube üyelerinin görevden ayrılması üzerine yeni üyeler belirleninceye kadar bu konudaki çalışmalar bir süreliğine ertelenmiştir.¹⁵⁸

Halk Dersaneleri ve Kurslar Şubesi

Şubenin en önemli faaliyetleri arasında okuma yazma bilmeyen vatandaşlar ile ikmale kalan öğrenciler için açtığı kurslar ile sanatkârlara yönelik olarak açmış olduğu meslek kursları yer almıştır.¹⁵⁹ Bunun yanı sıra halkı bilgilendirmek amacıyla zaman zaman konferanslar da düzenlemiştir. Bu konferansları toplumun genelini göz önüne alarak gerçekleştiren şube, bu nedenle mekân ayrımı yapmaksızın şartların elverdiği kahve, gazino, sinema gibi yerlerde dâhil olmak

153 “Evimizin Aylık Bilânçosu”, *Akgünler*, Sayı 4 (6 Nisan 1935), s.1.

154 “Faydalı Bir Kurumumuz. Halkevi Nasıl Çalışıyor ve Önümüzdeki Günlerde Nasıl Çalışacak?”, *Akgünler*, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.2; “Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilânçosu”, *Akgünler*, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.4.

155 “Geçen Ay İçinde Halkevimiz”, *Akgünler*, Sayı 6 (3 Haziran 1935), s.2; “Halkevimiz Geçen Ağustos Ayında Neler Yaptı?”, *Akgünler*, Sayı 8 (2 Eylül 1935), s.2.

156 “Faydalı Bir Kurumumuz. Halkevi Nasıl Çalışıyor ve Önümüzdeki Günlerde Nasıl Çalışacak?”, *Akgünler*, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.2; “Halkevimizin Bir Aylık Çalışma Bilânçosu”, *Akgünler*, Sayı 17 (1 Haziran 1936), s.2.

157 “Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilânçosu”, *Akgünler*, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.4.

158 “Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları”, *Akgünler*, Sayı 19 (8 Temmuz 1936), s.4.

159 “Halkevimizin Başardığı İşler”, *Akgünler*, Sayı 1 (5 Ocak 1935), s.3.

üzere mümkün olan her yerde faaliyetlerini gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda sadece 1935 yılı Ocak ayında 41 konferans düzenlemiştir. Bu konferanslarda görev alan Maarif Müdürü Yunus Kâzım, Erkek Muallim Mektebi Müdürü Naci, muallimlerden Raşid, Fevzi ve Gazi ile 23 Nisan Mektebi başmuallimleri Vasıf ve Sedad, başmuallim Bekir Kaya, başmuallim Vedad Kemal, başmuallim Ömer Tekin, muallim Zülfikar ve Necmeddin Necib gibi heyecanlı ve inkılâpçı kişilerin ödüllendirilmeleri için isimleri parti merkezine bildirmiştir.¹⁶⁰

Şube, 1935 yılında açtığı kursları başarıyla tamamlayan kursiyerler için 10 Mart günü halkevi bahçesinde bir merasim yapmıştır. Halkevi bandosunun çaldığı parçalarla başlayan merasim, halk dershaneleri ve kurslar komitesi mümessili Ömer Sanver'in kurslar hakkında bilgi verdiği ve kursiyerlere nasihatte bulunduğu konuşması ile devam etmiştir. Diploma almanın tek başına bir şey ifade etmeyeceğini belirten Ömer Sanver, kursiyerlerin asıl bundan sonra kendi kendilerine çalışmak suretiyle bilgilerini artırmaları gerektiğini ifade etmiştir. Konuşmayı müteakiben 44'ü Türkçe, 28'i hesap ve ölçüler, 18'i İngilizce, 9'u Fransızca kursunu tamamlayan, kadın-erkek toplam 99 kişiye diploma verilmiştir. Buna karşın yapılan imtihanlarda 36 kişinin de başarılı olamadığı ifade edilmiştir. Bütün merasim, ilerleyen dönemlerde vatandaşlara izlettirilmek amacıyla halkevi üyelerinden Reşat Güçlü tarafından filme alınmıştır.¹⁶¹

Şubenin önemli faaliyetlerinden birisi de ikmale kalan ve öğretmen tutacak kadar ekonomik durumu iyi olmayan yoksul ailelere mensup öğrenciler için açmış olduğu Fransızca, Matematik, İngilizce ve Fen Bilgisi kursları olmuştur.¹⁶² Okulların kapanmasını müteakiben Haziran ayı içerisinde açılan ve Ağustos ayı ortalarına kadar devam eden bu kurslara¹⁶³ 1935 yılında 94 fakir öğrenci devam etmiştir.¹⁶⁴

160 "Halkevimiz Bir Ay İçinde Neler Yaptı?", **Akgünler**, Sayı 2 (2 Şubat 1935), s.1.

161 "Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.4; "Evimizin Son Devre Kursları", **Akgünler**, Sayı 4 (6 Nisan 1935), s.2.

162 "Halkevimiz Geçen Ağustos Ayında Neler Yaptı?", **Akgünler**, Sayı 8 (2 Eylül 1935), s.1; "Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları", **Akgünler**, Sayı 19 (8 Temmuz 1936), s.4; "Halkevinin Çalışmaları", **Akgünler**, Sayı 21 (30 Eylül 1936), s.1.

163 "Evimizin Aylık Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 4 (6 Nisan 1935), s.1; "Halkevimizin Bir Aylık Çalışma Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 17 (1 Haziran 1936), s.2.

164 "Halkevimiz Geçen Ağustos Ayında Neler Yaptı?", **Akgünler**, Sayı 8 (2 Eylül 1935), s.1.

Şubenin 1935 sonbaharında açmış olduğu okuma yazma, daktilo, biçki di-kiş¹⁶⁵ ile Türkçe konuşamayan köylerde tatbik edilecek programı denemek üzere çoğu Arapça konuşan Hadırlı köyünde açmış olduğu Türkçe okuma yazma kursu 1936 yılının ilk aylarına kadar devam etmiştir. Bunun yanı sıra köycülük komitesi ile işbirliği yapılmak suretiyle gerçekleştirilen köy gezileri esnasında, gidilen yerlerde de konferanslar verilmiştir. Ayrıca 1936 yılı içerisinde kahvelerde ve hapisanede verilmesi planlanan 100 konferans için de çalışmalar yapılmıştır. Şubenin, 1935 Ocak ayından 1936 yılı Şubat ayına kadar konferans düzenleme konusunda çok aktif bir görüntü sergilediği görülmektedir. Nitekim 1935 kış ve ilkbahar aylarında şehrin en işlek yerlerinde bulunan 12 gazinoda 55, halkevi salonunda 4, hapisanede 7, 23 Nisan Bayramında 4, 1936 yılı Ocak-Şubat aylarında ise 34 konferans düzenlenmiştir.¹⁶⁶

1936 yılında ilk olarak okuma yazma kursu açan şubenin, muhtelif ilkokullarda ve cezaevinde açılan kurslarını başarı ile tamamlayan 30'u bayan, 110'u erkek, 58'i mahpus¹⁶⁷ 198 kursiyerinin mezuniyet belgeleri, 22 Mart 1936 Pazar günü saat 13.00'de halkevi bahçesinde düzenlenen ve halkın da iştirak ettiği törenle verilmiştir. Tören, halkevi bandosunun çaldığı İstiklâl Marşı ile başlamış, Dershane ve Kurslar Şubesi başkanı Ömer Sanver'in konuşması ile devam etmiştir. Şubenin faaliyetlerinden bahseden Ömer Sanver, konuşmasının devamında; Türkçe, İngilizce, Fransızca, hesap ve daktilo kurslarından mezun olan vatandaşların sayısının 1.000'i geçtiğini, şube mensuplarınca muhtelif yerlerde verilen konferansları dinleyen vatandaşların sayısının ise 100.000'e ulaştığını, nalbant, sıvacı ve boyacılar için açılan kurslarla bilgilerini artıran küçük sanat sahiplerinin ise günden güne artmakta olduğunu belirtmiştir. Tören, vatandaşlara daha sonra izlettirilmek üzere halkevi üyelerinden Reşat Güçlü tarafından filme alınmıştır.¹⁶⁸

Şube tarafından şehirde bulunan sanatkârlara yönelik olarak da zaman zaman kurslar düzenlenmiştir. Bu doğrultuda açılan ilk kurs nalbantlara yönelik

165 Bu kursa 33 kişi iştirak etmiştir. "Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilânçosu", **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.4.

166 "Faydalı Bir Kurumumuz. Halkevi Nasıl Çalışıyor ve Önümüzdeki Günlerde Nasıl Çalışacak?", **Akgünler**, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.2; "Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilânçosu", **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.4.

167 Cezaevinde açılan kursa iştirak eden 75 mahkûmdan 58'i başarılı olmuştur. "Halkevimizin Bir Aylık Çalışma Bilânçosu", **Akgünler**, Sayı 17 (1 Haziran 1936), s.2.

168 "Dershaneler Kursunda 110 Yurttaş Daha Okuma Yazma Öğrendi", **Akgünler**, Sayı 15 (1 Nisan 1936), s.4.

olmuştur. Halkevi üyelerinden Baytar direktörü Adil'in başkanlığında, askeri ve mülki veterinerler tarafından verilen derslerde bozuk ve hastalıklı ayaklara ne şekilde nal yapılacağı ve bunların hangi usulle tatbik edileceği gibi hususlar gösterilmiştir. 3 Aralık-18 Şubat arası gerçekleştirilen birinci kursa 22 kişi, 19 Şubat-4 Nisan arası gerçekleştirilen ikinci kursa ise 23 kişi iştirak etmiştir. Kurslar neticesinde başarılı olan 45 nalbanta halkevi bahçesinde yapılan törenle başarı belgeleri verilmiştir. Kursun başarısını değerlendiren şube, gelecek yıl içinde ilçelerde, kasabalarda ve köylerde bulunan sabit ve gezgin nalbantlar için de kurslar açacağını, belgesi olmayanların ise meslekten men edileceğini belirtmiştir.¹⁶⁹

Şube tarafından yukarıda saydığımız kursların haricinde arıcılık, resim ve daktilo kursları da açılmıştır. Bu bağlamda 1936 yılı içerisinde açılan ilk kurs, bölgenin ekonomisine katkı yapacağı düşüncesi ile düzenlenen arıcılık kursu olmuştur. 20 Şubat 1936 tarihinde açılan ve her hafta Perşembe günleri saat 12.30'da Tarım Okulu öğretmenlerinden Emiş tarafından verilen kursa 12 kişi devam etmiştir. Haftada 2 saatten 4 hafta devam edecek kursa katılmak isteyenlerin okul olan yerlerde öğretmenlere, okul olmayan yerlerde ise halkevine müracaat etmeleri istenmiştir. Pamuk ekimine kadar sürecek olan kursa iştirak edenlere yeni metot arıcılık hakkında bilgi, kursu başarı ile tamamlayanlara ise yeni model arı kovanları verileceği belirtilmiştir.¹⁷⁰ 1 Mart'ta açılan ve Erkek Lisesi öğretmenlerinden Kenan tarafından verilen resim kursuna ise 2'si bayan 10'u erkek, 12 kişinin devam ettiği ve kursun Haziran'a kadar süreceği belirtilerek halkevinde açılacak olan resim sergisinde de bu çalışmaların sergileneceği ifade edilmiştir. Şubenin açtığı bir diğer kurs ise daktilo kursu olmuştur. 20 Şubat'ta başlayan ve üç ay süren kurs, Borsa genel sekreteri Süleyman Bey tarafından verilmiştir. Pazartesi ve Perşembe günleri saat 16.00'da başlayan ve haftada bir saat verilen kursa, 2'si bayan 7'si erkek olmak üzere 9 kişi devam etmiştir.¹⁷¹ Ayrıca Doktor Edhem Necdet tarafından da gazlarla ilgili kurs verilmiştir.¹⁷²

Hapishanedeki mahkûmların eğitimine de büyük önem veren şube, ilk olarak okuma-yazma bilmeyen mahkûmlar için okuma-yazma kursu açmıştır. Kursa katılan 60 kişinin defter, kalem ve alfabe gibi ihtiyaçları ile okuma yaz-

169 "Nalbantlar Kursu Büyük Bir Muvaffakiyete Sona Erdirildi", **Akgünler**, Sayı 16 (23 Nisan 1936), s.3.

170 "Şehrimizde Bir Arıcılık Kursu Açılıyor", **Akgünler**, Sayı 12 (20 Ocak 1936), s.3.

171 "Halkevimizde Yeniden Arıcılık, Daktilo ve Resim Kursları Açıldı", **Akgünler**, Sayı 14 (15 Mart 1936), s.1.

172 "Halkevimizin Bir Aylık Çalışma Bilânçosu", **Akgünler**, Sayı 17 (1 Haziran 1936), s.2.

mayı bilenlerin geliştirmesi için ihtiyaç duydukları kitaplar da halkevi tarafından karşılanmıştır. Cezaevinde açılması dūřünölen okulda öğreticilik yapacak mahpuslara yönelik olarak da ders verme usullerinin gösterildiği bir kurs açılmıştır.¹⁷³ Bunun yanı sıra başta ahlāki konular olmak üzere, “*Cumhuriyetin İyilik ve İnkılāpları*”, “*Eski İdare*”, “*Bugünkü Türkün Karakteri*”, “*Hükümet Makinesi Nasıl İşler*”, “*Devlet ve Halkın Karşılıklı Ödevleri*” konularında Nisan ayında 6¹⁷⁴, Mayıs ayında da 2 konferans gerçekleştirmiştir.¹⁷⁵

Gerçekleřtirilmiř olunan faaliyetler esnasında zaman zaman diğer halkevi şubeleriyle işbirliği de yapılmıştır. Bu doğrultuda Çocuk Haftası münasebetiyle Çocuk Esirgeme Kurumu ile gerçekleştirilen ortak program kapsamında kahvehane ve bilumum yerlerde dūzenlenen konferanslarda yoksul çocuklara yardım yapılması yönünde telkinde bulunulmuştur.¹⁷⁶ 30 Ađustos Bayramında da Uak Kurumu ile işbirliği yapılarak günün mana ve önemine dair konferanslar dūzenlenmiřtir.¹⁷⁷ Bunların yanı sıra şehirde bulunan gazino ve kahvehane gibi kalabalık yerlerde “*uçak*”, “*soyadı kanunu*”, ve “*gazlar*” hakkında da konferanslar dūzenlemiřtir. Bu konferanslardan bütün vatandaşların istifade edebilmesi için daha önce şehre yerleştirilmiş olan hoparlörlerden istifade edilmiştir.¹⁷⁸

Temsil şubesi

şube tarafında gerçekleştirilen tiyatro oyunları ve temsillerle bir taraftan vatandaşların eğitilmesi bir taraftan da tiyatro sevgisi ve zevkinin oluşmasına çalışılmıştır. Bundan dolayı sahnelenen oyunlar, daha fazla kişi tarafından izlenebilsin diye defalarca tekrar edilmiştir.¹⁷⁹ Faaliyet alanını sadece Adana şehir merkezi ile sınırlı tutmak istemeyen şube, zaman zaman kazalara, kasabalara ve hatta köylere dahi gitmiştir.¹⁸⁰ Sahnelenen oyunların vereceği toplumsal mesajın

173 “Halkevi Geçen Ay Ne Yaptı”, **Akgünler**, Sayı 7 (1 Temmuz 1935), s.2.

174 “Halkevimizin Nisan Bilançosu”, **Akgünler**, Sayı 5 (9 Mayıs 1935), s.1.

175 “Geçen Ay İçinde Halkevimiz”, **Akgünler**, Sayı 6 (3 Haziran 1935), s.2; “Halkevimizin Bir Aylık alışma Bilançosu”, **Akgünler**, Sayı 17 (1 Haziran 1936), s.2.

176 “Halkevimizin Nisan Bilançosu”, **Akgünler**, Sayı 5 (9 Mayıs 1935), s.1.

177 “Halkevimiz Geçen Ağustos Ayında Neler Yaptı?”, **Akgünler**, Sayı 8 (2 Eylül 1935), s.1.

178 “Halkevimizin Bir Aylık alışma Bilançosu”, **Akgünler**, Sayı 17 (1 Haziran 1936), s.2; “Halkevimizin On Beş Günlük alışmaları”, **Akgünler**, Sayı 18 (20 Haziran 1936), s.2.

179 “Halkevimiz Bir Ay İçinde Neler Yaptı?”, **Akgünler**, Sayı 2 (2 şubat 1935), s.1.

180 “Halkevimizin Başardığı İşler”, **Akgünler**, Sayı 1 (5 Ocak 1935), s.3.

farkında olan halkevi yönetimi ise erkekler tarafından sahnelenen oyun ve temsillerde kızların rol alması için de çalışmalar yapmıştır.¹⁸¹

Şube üyeleri, 1935 yılında sahnelemek üzere üzerinde çalıştıkları 5-6 eserin her birini 15-20 defa sahnelemeyi planladıklarını ifade etmişlerdir. Buna gerekçe olarak da halkevi binasının alt katında yer alan ve oyunların sahneleneceği salonun 250-300 kişilik kapasiteye sahip olmasını ve yaklaşık 100.000 kişinin yaşadığı şehirde 250-300 kişi tarafından izlenecek bir oyunun beklenen faydaları sağlamayacağını göstermişlerdir. Bunun yanı sıra köylülerin bilgilerini ve ulusal bilinçlerini artırmak için de bir tane gezici sahne oluşturulacağını ifade etmişlerdir.¹⁸²

25 Mart gecesi 300 kişinin katılımı ile “Kör” adlı oyunu sahneleyen şube üyeleri, “*Mete*” temsilinin sahnelenmesi için de hazırlıklara başlamışlardır. Buna ilave olarak yine Mart ayı içerisinde halkevi salonunda üç halkevi üyesinin nişan merasimi yapılmış, halkevi cazbant takımı da bir eğlence tertiplemiştir.¹⁸³ “*Türk milletinin 2200 yıl önce yarattığı ve başa geçirdiği Türk kahramanı “Mete”nin başından geçen bir aşk ve bahadırılık hikâyesini anlatan “Mete” piyesinin çalışmalarını da Nisan ayı boyunca devam etmiştir. 9-10 ve 16 Mayıs günleri saat 20.30’da Asri Sinema’da sahnelenmeye başlayacak olan piyesin daha çok kişi tarafından izlenebilmesi için beş on defa sahneleneceği belirtmişlerdir.¹⁸⁴ Bunların yanı sıra “Hasbahçe” ve “Ödenen Borç” isimli oyunlarda sahnelenen diğer piyesler olmuştur.*

1936 yılında çalışmalarını aynı hızla devam ettiren şube üyeleri, kısa bir süre içerisinde “*İstiklâl*” ile “*Soyulan Hırsız*” piyeslerini temsile hazır hale getirmişlerdir. Halk tarafından çok beğenilen bu piyesler, birkaç gün ara ile iki akşam daha sahnelenmiştir.¹⁸⁵ Hazırlıkları tamamlanan Milletvekili Aka Gündüz’ün¹⁸⁶

181 “Halkevimiz Bir Ay İçinde Neler Yaptı?”, **Akgünler**, Sayı 2 (2 Şubat 1935), s.1.

182 “Halkevimizde Önümüzdeki Sene İçinde Daha Verimli İşler Görülecek”, **Akgünler**, Sayı 3 (2 Mart 1935), s.3.

183 “Evimiz Aylık Bilânçosu”, **Akgünler**, Sayı 4 (6 Nisan 1935), s.3; “Halkevi Küçük Haberleri”, **Akgünler**, Sayı 4 (6 Nisan 1935), s.4.

184 “Halkevimizin Nisan Bilânçosu”, **Akgünler**, Sayı 5 (9 Mayıs 1935), s.4; “Geçen Ay İçinde Halkevimiz”, **Akgünler**, Sayı 6 (3 Haziran 1935), s.2.

185 “Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilânçosu” **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.3; “Halkevimizde Temsiller”, **Akgünler**, Sayı 14 (15 Mart 1936), s.4.

186 Asıl adı Enis Avni’dir. Ankara Milletvekili olarak bulunduğu TBMM’nde IV. Dönemde (1931-1935) “*Akagündüz*”, V. (1935-1939) ve VI. Dönemlerde (1939-1943) ise “*Gündüz*” soyadını kullanmıştır. **TBMM Albümü**, Cilt I (1920-1950), s.213.

“*Mavi Yıldırım*” isimli piyesinin de 19-20 Mart akşamları saat 20.30’da Asrî Sinema’da sahneleneceği belirtilmiştir. Ancak piyeste rol alan üyelerden birisinin hastalanması üzerine gösterim 2-3 Nisan’a ertelenmiştir.¹⁸⁷ 2-3 Nisan günü CHP parti ocakları yararına sahnelemiş olan eseri yaklaşık 8.000 kişi izlemiştir. Bunun üzerine eserin malûl gaziler yararına sahnelenmesine de karar verilmiştir. Bu nedenle 15 Nisan Çarşamba günü öğleden sonra öğretmen ve öğrencilere, 17 Nisan akşamı da halka yönelik olarak Asrî Sinema’da sahnelenmiştir.¹⁸⁸ Temsile olan yoğun ilgi, oyunun üç defa daha tekrarlanmasına neden olmuştur.¹⁸⁹ Sahnelenmek üzere hazırlıkları yapılan “*Himmetin Oğlu*” piyesinin çalışmaları da devam etmiştir.¹⁹⁰ Mayıs ayı içerisinde Asrî Sinema’da ücretsiz olarak gösterimi yapılan “*Yabancı*” isimli piyes ile bir komedi de yaklaşık olarak 1.100 kişi tarafından izlemiştir.¹⁹¹

Temsil şubesi tarafından sahnelendiğini belirttiğimiz eserlerin gösterimi sadece Adana şehir merkezi ile sınırlı kalmamıştır. Adana merkez kazanın yanı sıra Kozan, Ceyhan, Dört Yol gibi henüz halkevlerinin bulunmadığı ilçelerde de zaman zaman sahnelenmişlerdir. Bu kapsamda 1935 Haziranında Ceyhan’a giden şube üyeleri, “*Kör*” piyesini başarılı bir şekilde sahnelemişlerdir.¹⁹² 1936 yılında ise öncelikle Kozan’a giderek “*İstiklâl*” ve “*Yabancı*” isimli piyesleri sahnelemişlerdir. Bu gösterimler yaklaşık olarak 2.500 kişi tarafından izlenmiştir.¹⁹³ Bu oyunlar, Kozan’dan sonra Dört Yol ve Ceyhan’da da sahnelenmiştir.¹⁹⁴ 27-28 Haziranında Ceyhan’da gerçekleşen gösteriyi ise yaklaşık olarak 3.000 kişi izlemiştir. Yaz ayları ile birlikte Seyhan Parkı’nda temsil vermek üzere çalışmalarına devam eden şube üyeleri, ilerleyen dönemlerde temsil vermedikleri ilçelere de gitmeyi planladıklarını ifade etmişlerdir.¹⁹⁵

187 “Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilânçosu” **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.3; “Mavi Yıldırım Piyesi”, **Akgünler**, Sayı 15 (1 Nisan 1936), s.4.

188 “Mavi Yıldırım Piyesi Büyük Bir Muvaffakiyetle Oynandı”, **Akgünler**, Sayı 16 (23 Nisan 1936), s.1.

189 “Halkevimizin Bir Aylık Çalışma Bilânçosu”, **Akgünler**, Sayı 17 (1 Haziran 1936), s.2.

190 “Mavi Yıldırım Piyesi Büyük Bir Muvaffakiyetle Oynandı”, **Akgünler**, Sayı 16 (23 Nisan 1936), s.1.

191 “Halkevimizin Bir Aylık Çalışma Bilânçosu”, **Akgünler**, Sayı 17 (1 Haziran 1936), s.2.

192 “Halkevi Geçen Ay Ne Yaptı”, **Akgünler**, Sayı 7 (1 Temmuz 1935), s.2.

193 “Halkevimizin Bir Aylık Çalışma Bilânçosu”, **Akgünler**, Sayı 17 (1 Haziran 1936), s.2.

194 “Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları”, **Akgünler**, Sayı 18 (20 Haziran 1936), s.2.

195 “Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları”, **Akgünler**, Sayı 19 (8 Temmuz 1936), s.1.

Müze ve Sergi Şubesi

Bu şube, bulunduğu bölgedeki tarihi eserlerin yok olmasını önlemek amacıyla faaliyette bulunmuştur. Adana Halkevi Müze ve Sergi Şubesi de bu amaç doğrultusunda şehirde bulunan tarihi eserlerden bir albüm meydana getirmeye karar vermiştir. Bu nedenle çalışmalara ilk olarak şehirde bulunan eski eserleri tespit ederek başlamıştır.¹⁹⁶ Ancak Maarif Vekâleti'nden istenen ıstampaz kâğıtların gelmemesi yüzünden albümün hazırlanması bir süre gecikmiştir.¹⁹⁷ Malzemelerin gelmesiyle birlikte şehirde bulunan tarihi eserler tek tek fotoğraflanmıştır.¹⁹⁸ Ancak albümün nihai şeklini alması için Tarsus hafriyatında bulunan halkevi üyesinin inceleme gezisinin bitmesi beklenmiştir. Bu üyenin inceleme sonuçları teslim etmesiyle birlikte albümün basılması için çalışmalara başlanmıştır.¹⁹⁹

Zaman zaman diğer şubelerle işbirliği yapılmak suretiyle ortak çalışmalarda gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda etnografik araştırmalar için köycülük komitesiyle²⁰⁰, amatör resim sergisi açmak için de güzel sanatlar şubesiyle birlikte hareket edilmiştir. Ancak 1935 yılında açılması planlanan serginin bütçe olanaklarının elvermemesi yüzünden 1936 yılına ertelendiği duyurulmuştur.²⁰¹ Gazetenin onuncu sayısında yer alan bir haberde de şubenin köycülük şubesiyle işbirliği yapmak suretiyle ova ve dağ köylerinde incelemeler yapacağı ve akabinde faydalı bir sergi açacağı belirtilmiştir.²⁰² Ancak serginin açıldığına dair gazetede herhangi bir haber yer almamıştır. Bu haberi müteakiben gerçekleştirilen ilk sergi ise 1936 yılı Haziran ayı içerisinde güzel sanatlar şubesinin de katkısıyla gerçekleştirilen amatörler resim sergisi olmuştur.²⁰³ Bunun yanı sıra gazetenin dördüncü sayısında yer alan bir haberde de yerli mamulât ve zirai mahsuller sergisi açılacağı ifade edilmiştir. Ancak bu tarz bir serginin açıldığına dair gazetede herhangi bir haber yer almamıştır.²⁰⁴

196 "Evimiz Aylık Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 4 (6 Nisan 1935), s.3.

197 "Halkevimizin Nisan Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 5 (9 Mayıs 1935), s.4.

198 "Halkevimizin 1935-1936 Yılındaki Çalışmalarının Kısa Bir Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 13 (23 Şubat 1936), s.4.

199 "Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları", **Akgünler**, Sayı 19 (8 Temmuz 1936), s.4.

200 "Halkevimizin Nisan Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 5 (9 Mayıs 1935), s.4.

201 "Geçen Ay İçinde Halkevimiz", **Akgünler**, Sayı 6 (3 Haziran 1935), s.2.

202 "Faydalı Bir Kurumumuz. Halkevi Nasıl Çalışıyor ve Önümüzdeki Günlerde Nasıl Çalışacak?", **Akgünler**, Sayı 10 (2 Aralık 1935), s.2.

203 "Halkevimizin On Beş Günlük Çalışmaları", **Akgünler**, Sayı 18 (20 Haziran 1936), s.2.

204 "Evimiz Aylık Bilançosu", **Akgünler**, Sayı 4 (6 Nisan 1935), s.3.

Sonuç

Cumhuriyet ideolojisinin halka benimsetilmesi doğrultusunda çalışmalar yapmak üzere kurulmuş olan halkevlerinin önemli faaliyetlerinden birisi de basın yayın çalışması olmuştur. Bu nedenle her halkevi bulunduğu bölgede çeşitli gazete, dergi, kitap ve broşür yayımlamıştır. Adana Halkevi de Akgünler, Görüşler ve Çukurova adında üç süreli yayın çıkarmıştır. Bunlardan Görüşler ve Çukurova dergi, Akgünler ise gazete şeklinde yayımlanmıştır. Bu yönüyle Akgünler, şu ana kadar tespit edebildiğimiz kadarıyla halkevleri tarafından yayımlanan ilk gazete olma özelliğini taşımaktadır.

1935 yılında neşrolunmaya başlanan Akgünler gazetesi, *“Türk Köyü ve Türk Köylüsü İçin”* parolasıyla yayımlanmış ve hedef kitle olarak Türk köylüsünü seçmiştir. Bundan dolayı tarım ve hayvancılık odaklı bir yayın politikası takip ederek dönemin iktisadi ve toplumsal yapısında ciddi bir ağırlığı olan, tarım ve hayvancılıkla geçimini sağlayan toplumsal sınıfın eğitilmesi görevini üstlenmiştir. Bununla birlikte ücretsiz olması ve hitap ettiği kitlenin büyük oranda okuma-yazma bilmemesinden dolayı hoparlör ile neşriyatı yapılmak suretiyle mümkün olduğu kadar çok sayıda kişinin gazeteden istifade etmesi amaçlanmıştır. Bu durum dönemin Adana Halkevi yöneticilerinin bölge ekonomisinin temelini oluşturan toplumsal sınıfa bakışını göstermesinin yanı sıra halkın bilinçlendirilmesi adına göstermiş oldukları çözüm arayışının da güzel bir örneği olmuştur.

Bir taraftan halkın eğitilmesi doğrultusunda yayın yapan Akgünler, bir taraftan da yeni rejimin göstermiş olduğu faaliyet ve gelişmelerin halka aktarılmasını sağlamıştır. Bu yönüyle ülkedeki ve şehirdeki gelişmelerden haberdar olamayan insanların yeni rejim altında ülkenin ve bölgenin göstermiş olduğu gelişmelerden haberdar olmasını ve halkın yeni rejimi benimsemesine katkıda bulunmuştur. Bu doğrultuda ülkenin önceki idare altındaki geri kalmışlığı ile köylülerin sahipsizliğine vurgu yapılarak vatandaşların iki dönemi mukayese etmesine ve yeni rejimin halk nezdinde karşılık bulmasına yardımcı olmuştur. Ayrıca halkevi yayını olmasından dolayı Adana Halkevinin faaliyetleri hakkında da bilgi vermek suretiyle vatandaşların bu faaliyetlerinden haberdar olarak iştirakini sağlamıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, içinde bulunulan imkansızlıklara rağmen yayımlanan ve Adana Halkevi açısından önemli bir yayının tecrübesi olan Ak-

günler, kendinden sonra neşrolunan Görüşler ve Çukurova dergilerine de temel teşkil etmiştir. Bunun yanı sıra, dönemin yazar ve şairleri ile yazma hevesinde olanların duygu ve düşüncelerini dile getirebildikleri önemli bir yer olmuştur. Bu yönüyle ilerleyen dönemde Adana basın tarihi içerisinde yer alan birçok kişinin yetişmesini sağlayarak bir nevi okul işlevi görmüştür.

Kısa bir süre yayımlanmış olmasına rağmen Adana basın tarihi içerisindeki yerini alan ve yayımlandığı dönemin iktisadi ve sosyal hayatının bir nevi aynası olan Akgünler'in, cumhuriyet dönemi Adana tarihi, Adana Halkevi ve Türk basın tarihini çalışan araştırmacılar açısından da iyi bir kaynak olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

BCA; 490.01.842.331.1.1; 490.01.842.331.1.4; 490.01.842.331.1.6; 490.01.842.331.1.7; 490.01.842.331.1.8.

Akgünler; Sayı 1 (5 Ocak 1935), Sayı 2 (2 Şubat 1935), Sayı 3 (2 Mart 1935), Sayı 4 (6 Nisan 1935), Sayı 5 (9 Mayıs 1935), Sayı 6 (3 Haziran 1935), Sayı 7 (1 Temmuz 1935), Sayı 8 (2 Eylül 1935), Sayı 10 (2 Aralık 1935), Sayı 12 (20 Ocak 1936), Sayı 13 (23 Şubat 1936), Sayı 14 (15 Mart 1936), Sayı 15 (1 Nisan 1936), Sayı 16 (23 Nisan 1936), Sayı 17 (1 Haziran 1936), Sayı 18 (20 Haziran 1936), Sayı 19 (8 Temmuz 1936), Sayı 20 (31 Temmuz 1936, Sayı 21 (30 Eylül 1936)

“Bugün Halkevimiz Açılıyor”, **Türk Sözü**, 24 Şubat 1933.

“Cuma Günü Halkevimiz On Bini Aşan Bir Halk Kütlesinin Coşkunu Tezahürüyle Açıldı”, **Türk Sözü**, 24 Şubat 1933.

“Halkevi Açılıyor” **Yeni Adana**, 24 Şubat 1933.

“Halkevi Haftalık Bir Gazete Çıkaracak”, **Yeni Adana**, 25 Haziran 1934.

“Ülkünün Yazı Bölümleri”, **Ülkü**, Cilt I, Sayı 1 (Şubat 1937).

1935 Genel Nüfus Sayımı, Seyhan Vilâyeti, İstanbul 1937.

AKYOL, Yaşar, **İzmir Halkevi (1932-1951)**, İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayını, İzmir 2008.

ALÇİTEPE, Galip, **Antalya’da İki Öncü Dergi Çağlayan ve Türkakdeniz**, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Yayını, Antalya 2005.

CHF Halkevleri Talimatnamesi, Ankara 1932.

KARA, Adem, **Türkiye’de Halkevleri (1932-1951)**, 24 Saat Yayıncılık, Ankara 1999.

KARADAĞ, Nurhan, **Halkevleri Tiyatro Çalışmaları (1932-1951)**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988.

KODAL, Tahir, **Atatürk Döneminde Denizli (1923-1938)**, Denizli Ticaret Odası Yayınları, Ankara 2007.

KURTKAPAN, Hamza, **Adana Halkevi Görüşler Dergisinin Türk Modernleşmesi Açısından Analizi**, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kütahya 2009.

MALKOÇ, Emina1p, **Devrimin Kültür Fidanlığı Halkevleri ve Kadıköy Halkevi**, Derlem Yayınları, İstanbul 2009.

OLGUN, Kenan, **Yöresel Kalkınmada Adapazarı Halkevi**, Değişim Yayınları, İstanbul 2008.

ÖZACUN, Orhan, “Halkevlerinin Dramı”, **Kebikeç**, II/3 (1996), s.87-96.

Seyhan Cumhuriyetin 15 Yılı İçinde, İstanbul 1938.

Seyhan Vilâyeti 1935 Genel Nüfus Sayımı, Başbakanlık İstatistik Genel Direktörlüğü Yayını, İstanbul 1937.

ŞAKİROĞLU, Mahmut, “Halkevi Dergileri ve Neşriyatı”, **Kebikeç**, II/3 (1996), s.131-142.

TBMM Albümü, Cilt 1 (1920-1950), TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayını, Ankara 2010.

